Niv. 706 • 21 a viz Kerzu 2018

ya!

Lanwenn Huon

Pellaet eo deus Breizh,
met dalc'het he deus
d'ober gant ar brezhoneg
da labourat e bed an embann
e Pariz, en taol-mañ.

12

MONT PE CHOM HEP MONT ?

War kement kroashent-tro e vez gwelet outo. Pa vez lod all e Pariz... Diaes gouzout war be tu e troio... Meur a hent a zo posupl, reutaat, divodañ, derc'hel... Un enkadenn diaes, diaesoc'h c'hoazh da vare Nedeleg... 3

60 YEZH ANAVEZET

Abaoe penn kentañ miz Kerzu eo anavezet ar yezhoù engenidik gant Kambr Kumunioù Kanada. Ha n'eo ket ur yezh pe ziv met... Un 60 yezh bennak en un taol ! 2

TABUT TRO-DRO D'AR GWIRIOÙ

Abaoe meur a vloaz e oa ar gudenn o pouezañ war ar renerien. Ne oa ket anat gouzout peseurt danvez implij evit sevel danvez, d'ar bagadoù d'en em ginnig evit ar c'henstrivadegoù. 3

EVIT BROUDAÑ

Ur gevredigezh skoazellet gant ar Rannvro eo IBB. Evit sikour ar broduerien a zo e Breizh o deus krouet ur merk ispisial, *Be Reizh*... daou vloaz gantañ. 11

STAL.MIGNONED.BZH
Produioù e brezhoneg evit Nedeleg

POBLOÙ, BROADOÙ, BROADELOURIEZHOÙ

"Savet eo Italia, dav eo ober Italianiz bremañ" (Massimo Taparelli D'Azeglio -1861)

En teir niverenn dremenet a Ya ! ao bet komzoù ur c'houblad Breizhiz bet o veviñ e Kanaki e-pad bloaz. Kuit da vout randonus n'eo ket embannet ul lodenn ag an atersadenn ma oa kaoz ag ar vroadelouriezh kanak enni. Hervez an daou Vreizhad e oa bet krouet ar vroadelouriezh Kanak hag ar vroad Kanak zoken gant... Bro-C'hall. E berr-gomzoù : a-raok ma tegouezhe an drevadourion e Kanaki, meur a bobl, a veuriad, pep hini gant he yezh hag he sevenadur, a veve àr ar "C'hailh", hep tamm spered bro ebet, atav o vrezeliñ an eil ouzh eben. Ar stourm a-enep an drevadennourion an hini eo a grouas "Kanakiz" ha n'eo ket ar c'hontrol eo.
Diàr skouer Kanaki setu amañ un tamm preder àr talvoudegezh ar ger "broadelouriezh" hag ar sterioù disheñvel a zo stag outi hervez ar bobl mah eus kaoz anezhi.

Da gentañ holl eo dav menegiñ ar stadoù savet hep ma klothe anezhe gant ur bobl unvan bennak : Bro-C'hall, da skouer. Hag ur "bobl c'hall" a zo ? Ya, sur ! Etre Laval, Angoulême hag Auxerre. Met peseurt plas o deus Bretoned, Korsiz, Euskariz, Martinikiz, Elzasiz... er boutik-se ?
Stadoù all a zo re-bar d'ar stad c'hall : ar stad spagnolat, ar stad italian, ar stad breizhveuriat... D'an nebeutañ, er stadoù-se, zo pobloù zo anavezet ent-ofisiel. Er stad c'hall, n'eus ket 'met ar "c'heodedour gall", evel ma oa kent "sujed ar roue Bro-C'hall." Setu aze pimpatrom ar "vroadelouriezh jakobin" (seurt diazez ar "building nation" a-vremañ) hag a zo bet lakaet e pleustr a-c'houdevezh e Turkia gant Atatürk hag e Spagn dindan ren Franco.

Daou skouer kontrol

En Europa, e kaver skouerioù kontrol-mik a-fet broadelouriezh : Belgia da skouer, seurt "Tchekoslovakia" an amzer-vremañ a zo bet krouet penn-da-benn gant stadoù all.
N'eus ket a "bobl velgiat" e gwirionez. Ha bremañ eo diazezet ar "beljitud" (pe ar pezh a chom anezhi) àr ar roue, arouez unvaniezh ar stad belgiat.
Pobloù all a zo kentoc'h diazezet àr unvaniezh o foblañs, àr o yezh hag àr an "hir-amzer" evel Hungaria da skouer. Ur bobl eo a-raok bout ur stad. Hag hiziv c'hoazh emañ ar lodenn vrasañ hag ar bobl-se o veviñ e-maez ag ar stad.

2 vroadelouriezh disheñvel-krenn

Er pobloù hep stad eh eus a bep seurt broadelouriezhoù ivez. Breizh n'eo ket bet unvan a-fed yezh (abaoe 2000 bloaz e vez komzet div yezh, unan roman hag unan geltiek, e Breizh mui ar galleg a-c'houdevezh) met diazezet eo spered Breizh àr an Istoer hag an hir-amzer ivez.
E-se, unan a vro-goshañ ar bed eo Breizh, gant he harzhoù digemm abaoe ar bloaz 851.
Er c'hontrol, emañ ar vroadelouriezh okitan diazezet penn-da-benn àr ar yezh dre ma n'eo ket bet unvan morse Okitania a-hed an Istor. "E pep lec'h ma vez komzet an disterañ parlant okitan emañ Okitania" emezer.
Evit Euskadi emañ soutiloc'h an traoù c'hoazh : a-holl viskoazh eh eus bet komzet meur a yezh en Euskadi (mui ar c'hastilhaneg hag ar galleg) : euskareg, okitaneg ha parlantoù roman anvet "navarreg-aragoneg" e su ha reter Naffaroa.
Padal e vez graet "euskaldun" (an hini a ouia ar yezh) ag euskariz. Diazezet eo ervat kentoc'h ar vroadelouriezh euskarat àr ur santimant a ouenn ("Euskariz a ouenn vat" nemetken a veze aotreet da emezeliñ er PNB kentañ) a-enep ar "maketos" spagnolat. Bremañ en emsav ag an tu-kleiz eo cheñchet an traoù avat.
Disheñvel eo ster an daou anv a vez implijet evit anviñ ar vro : "euskadi" (forchet gant Sabino Arana Goiri) a dalvez kentoc'h "Bro Euskariz a ouenn vat" tra ma talvez Euskal Herria "ar vro ma vez komzet euskareg".
Kement-mañ a ziskouez mat n'eus ket un doare nemetken da c'hwezhañ àr tan spered ar vro.
Hag ur fazi eo evidomp-ni Bretoned bout strobinellet gant an doare gall ha jakobin da welet ar vroadelouriezh : "ur bobl, ur yezh, ur vro" ha ne glot ket gant istor Breizh. Kant bro kant giz ha kant broadelouriezh.

Fabien Lécuyer

Kanada

60 YEZH ENGENIDIK ANAVEZET E KAMBR AR C'HUMUNIOÙ

E Bro-Frañs eo ur pec'hed distagañ un nebeud bommoù gallaoueg, korseg pe brezhoneg er Parlamant. Er C'hanada e vo un dra normal ha diouzh al lezenn a-benn-nebeut. Abaoe penn kentañ miz Kerzu eh eus bet anavezet ar yezhoù engenidik gant Kambr ar C'humunioù kanadian. Ha n'eo ket ur yezh pe ziv a zo bet anavezet met... Un 60 yezh bennak en un taol ! Hiviziken e c'hello forzh peseurt kannad indian bennak prezegenniñ en e yezh er Gambr, e vommoù a zleo bout troet.

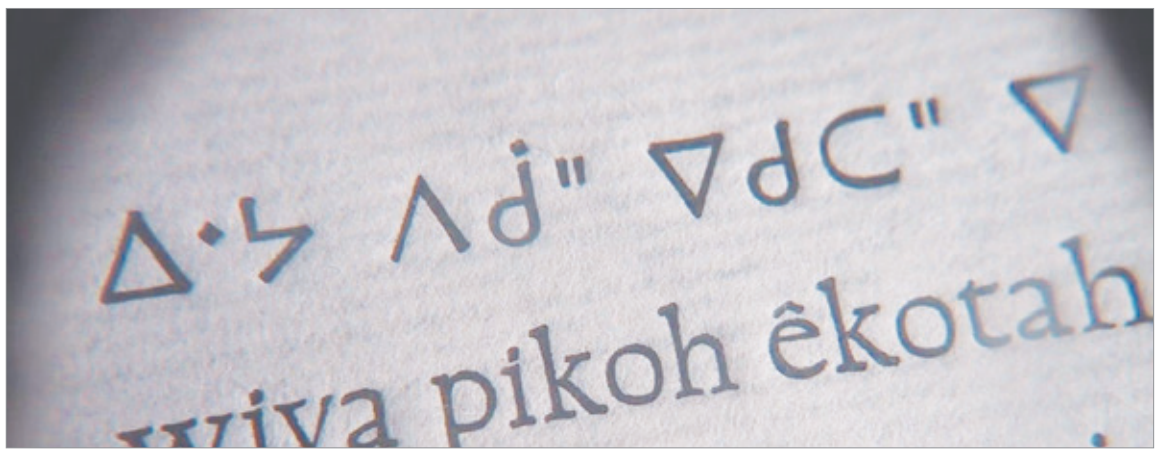

Betek-henn n'halle ket ur c'hannad kanadian bennak prezegenniñ e Kambr ar C'humunioù (kambr izel ar Parlamant) en unan ag an 60 yezh engenidik a vez komzet er C'hanada.
Ne oa ket difennet ent-ofisiel met ne oa tamm jubennour ebet evit treiñ ar bommoù e galleg pe e saozneg, anezhe div yezh ofisiel ar vro.
D'ar 4 a viz Mae 2017, en doa kredet Robert-Falcon Ouellette, anezhañ kannad frankizour "Winnipeg kreiz" prezegenniñ e yezh Cree. Graet en doa ur brezegenn evit sevel e vouezh a-enep ar re o doa taget merc'hed indian er Manitoba hag en doa graet e Cree kement ha reiñ muioc'h a bouez d'e gomzoù.
An dro-mañ, ne oa ket bet tañset gant prezidant ar Breujoù. Meur a gannad o doa graet goap outañ avat peotramant huchet ha ne gomprenent seurt.
Bloaz hanter àr-lerc'h n'emañ ket mui ar memes kont. Anavezet zo bet un 60 bennak a yezhoù engenidik gant ar Breujoù hag ur plas a zo bet roet dezhe en divizoù ! Evel-just ne vo ket aes lakaat se da dalvezout ha dleout a raio ar breujoù gopriñ kantadoù a jubennourion. Ne vern, un diviz aroueziek ha politikel-tre eo evit aesaat enframmañ gwelloc'h an enginidion.

Doujañs evit ar broadoù kentañ

Trouz zo bet e strolladoù politikel zo diàr-benn an diviz-se neoazh. Hervez darn, er Strollad Mirour pa ne vez ken, e c'hellhe poblañsoù all (Sinaiz, Pendjabiz, Amerikaned-ar-su da skouer) goulenn kement-all evit o yezh. "N'eo ket ar memes tra" a respontas un c'hannad engenidik " a'e eh eus kaoz a yezhoù a vez komzet er C'hanada abaoe 7000 vloaz pe muioc'h. D'am meno eo un afer doujans e-keñver ar pobloù kentañ"

Kentañ cheñchamant yezh abaoe 1952

Ur renabl ag ar yezhoù engenidik a zo bet goulennet un nebeud mizioù zo gant ar breujoù ha votet eo bet an diviz e penn kentan miz Kerzu. Setu anavezet un 60 yezh bennak ! Ar c'hentañ chenchamant yezh eo abaoe 1952, ma oa bet roet aotree d'ar gallegourion ober gant o yezh e Kambr ar C'humunioù.

Yezhoù en arvar bras

E-touesk an 60 yezh, zo teir a vez komzet gant dekmiliadoù a dud : ar yezhoù cree, inuktitut hag Ojibwe.
Bout zo 70 000 creegourion, da skouer, hag an hanter a inuktitutegourion. Ar rannyezhoù cree a vez komzet un tamm e pep lec'h e Kanada. E kêrioù zo e vez gwelet panelloù skrivet e cree hag un institut sevenadurel cree a zo karget da reizhañ ar yezh*. Ar yezh engenidik avañsetañ eo e Kanada.
Ar lodenn vrasañ ag ar re all a zo en arvar bras. Lod a vez komzet gant un dek bennak a dud nemetken. E Breujoù an Indianed zoken (Breujoù ar Broadoù Kentañ - APN) e vez graet kentoc'h gant ar saozneg hag ar jubennour nemetañ a zo a zo gallegour.

Fabien Lécuyer

** http://institutculturelcri.ca/fr*

DIAES DERC'HEL DA STOURM

Poaniañ a reont da vont gant o stourm met diaes eo d'ar jiletennoù derc'hel an taol.

N'eo ket anat dezho derc'hel penn pa ra prezidant ar Republik ur paz war o zu, evel m'o deus gwelet an holl er skinwel, eizhteiz zo. Gwallzarvoudoù Strasbourg n'o deus ket sikouret. Nag ar skeudennoù o tont eus ar c'hêrioù bras o tiskouez freuz ha reuz.

Diaes padout

Ha war se, ouzhpenn, an amzer. E Breizh e oa kaouadoù avel tourmant ha glav bras. Peadra da zigalonekaat ar braz anezho. Hep kontañ an archerien a zeu war o c'hein, muioc'h-mui, o virout outo da vrudañ o c'hlemmoù, evel e kroashent-tro Penn-ar-C'hleuz, e Brest. Ouzhpenn-se, gant gouelioù Nedeleg o tostaat ez eus kenwerzhourien o tiskouez o imor.

Derc'hel

Daou ugent den o deus adstaliet e Penn ar C'hleuz al lochenn bet dismantret gant an archerien, d'an 13 a viz Kerzu. Mennet int kreñv da chom eno, ken ha na vo ket divizet traoù all gant ar gouarnamant : gwir kresk ar Smic, da skwer.

Memes ma zo nebeutoc'h a dud e lec'h pe lec'h, evel er Pouilhod, nepell eus Kastellin, e oant c'hoant niverus mat – 2000 den – o tibuniñ dre straedoù Brest, an dibenn-sizhun tremenet. Ouzhpenn daou vil den o deus baleet etre plasenn Strasbourg ha kreizkêr, ha kudenn ebet e-pad ar vanifestadeg-se. Un ehan o deus graet er porzh-houarn, ha dirak ar prefeti, met n'int ket aet e-barzh.

E Troyalac'h, e-kichen Kemper, e vez dalc'hmat un 20 bennak tro-dro d'an tantad. D'al lun da noz o deus kroget en-dro gant o stourm e Penn-ar-C'hleuz

hag e kelc'h-tro ar Spernod. Keneiled dezho a vefe c'hoazh war-zu Ploermel ha Gwened (kelc'h-tro an 3 roue), Tal-ar Groaz... Muioc'h-mui a dud a glever o choulenn tro-dro d'ar RIC, evit ma c'hellfe an dud reiñ o soñj.

ENKREZ BRETAGNE RÉUNIE

"Ha dav eo gwiskañ ur boned ruz pe ur jiletenn velen evit bezañ selaouet ?" Setu ar pezh en em c'houlenn izili CUAB, un nebeud devezhioù a-raok ar gaoz a vo lakaet war an unvaniñ gant kuzul-departamant al Liger-Atlantel.

Gant al lezenn nevez e oa meneget e rankfed kaout 10 % eus ar boblañs o c'houlenn lakaat poent pe boent war studi ar c'huzul departamant evit ma vefe graet. Aet eo CUAB dreist da se p 'o deus dastumet, hiziv an deiz, 105 000 sinadur. Aon o deus bezañ touellet gant Philippe Grosvalet, ne rafe nemet goulenn ali an 62 kuzulier departamant, tud ha

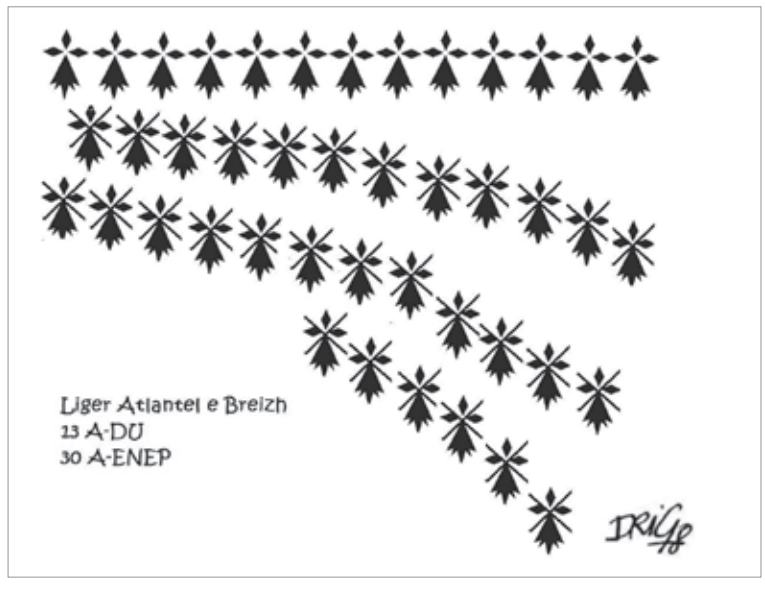

n'int ket bet dilennet war se, goude bezañ eskemmet war se gant o dilennerien. Daoust da se o deus votet, 13 a-du gant "Naoned e Breizh" ha 30 a-enep. "Goap zo bet graet ouzhomp." eme Paul Loret, kenbrezidant Breizh Unvan, memes ma anzav en deus graet ar c'huzul departamant an traoù en un doare dereat : kaozioù e-pad div eur hanter, eñ pedet da selaou an eskemmoù, an 30-40 deuet gantañ o sellet ouzh an divizoù war ur skramm en ur sal e-kichen... "Met n'eo ket trawalc'h lakaat kinkladurioù tro-dro d'an darvoud. N'eo ket bet doujet ouzh ar goulenn, kaout ali ar bobl. Kas a ra ar c'huzul-departamant ar goulenn war-zu ar gouarnamant, evel bewech. Ha ni, hag ar bobl, tapet etre an daou." emezañ.

Diviz ar gouarnamant

63 % anezho o deus votet un het, goulenn gant ar gouarnamant aozañ ur referendom da dalvezout war an div rannvro. En ur ober evel-se e oar mat ar prezidant, Philippe Grosvalet, eo echu gant an nor digoret gant al lezenn NOTRe. "Goude an 1/3/2019 ne vo ket mui e afer. Gouzout a ra mat. Kemeret eo bet seurt diviz evit lakaat an traoù da ruzañ. Ne vo ket a sesion en-dro a-raok miz Meurzh. Paseet e vo an termen." a gloz Paul Loret.

Evel-just emañ e strollad o soñj ober galv dirak al lez-varn melestradurel, e vo kelaouet ar gouarnamant, hag ivez an 22 kannad ha senedour o doa diskleriet o skoazell. Mennet eo Breizh Unvan da vont pelloc'h, paneveken evit doujañ ouzh ar 105 000 den o deus sinet ar galv.

Sevenadur

TABUT TRO-DRO D'AR GWIRIOÙ

Abaoe meur a vloaz e oa ar gudenn o pouezañ war ar renerien. Ne oa ket anat gouzout peseurt danvez implij evit sevel danvez, d'ar bagadoù d'en em ginnig evit ar c'henstrivadegoù.

E 1984, e oa bet krouet ar bagad Cap-Caval, bagad ar vro vigoudenn, dre vras, ennañ 120 ezel hiziv ha 60 soner, renet abaoe 1995 gant ar pennsoner Tangi Sicard. Kampion Breizh eo bet ar bagad e 2008,2009, 2010 ha goude ingal, bep bloaz, adalek 2015.

Gant an holl

"Dav mont pelloc'h war goulenn ar gwirioù er sonerezh Breizh. Petra a dalvez "sonerezh hengounel ? Piv a zo perc'henn warnañ ? An holl dud pe ar re o deus diskleriet tamm pe damm ouzh ar Sacem, dre m'o deus labouret da ginklañ tem pe dem" ? " eme Tangi Sicard. Ha krog zo reoù all, evel bagad Roñsed-mor Lokoal da soñjal evelto.Loc'het eo an afer goude ma vefe bet rebechet da vagad Gwened bezañ bet adimplijet un ton heverk, ur round Loudia bet diskleriet gant Erwan Hamon. Ha graet enklask. Ha komprenet ne oa ket ur bagad hepken a oa da rebech traoù dezhañ – bezañ implijet tonioù diskleriet er Sacem – met an holl vagadoù, dre vras, a ra evel-se rak diaes eo gouzout petra a zo dieub a wirioù ha petra n'eo ket. Kerkent hag e 2013 o doa sachet paotred Cap Caval evezh ar gomision a-fet war se, ober gant ar reolenn-

se pe bas, o c'houzout eo diaes kompren anezhi. Ne oa bet kavet nemet un diskoulm, chom hep reiñ an titl a Gampion Breizh e 2018. N'eus ket bet roet a ditl "Kampion Breizh" da Cap Caval, daoust dezho bezañ bet trec'h el lodenn gentañ, e Brest, hag en eil lodenn, e-pad an hañv, da geñver Festival Etrekeltiek an Oriant, abalamour d'ar reolennoù nevez dibabet gant pennoù bras ar gevredad miz a-raok ar genstrivadeg.

Danvez sevenadurel

N'eo ket nemet ur gudenn tro-dro d'un titl. Evit tud Ploeur e rankfe an holl vagadoù implij lod pe lod eus ar glad hengounel, hep bezañ kabestret gant ar Sacem. Ouzhpenn tra, da glevet Bernard Boucault, rener ar Sacem evit Breizh, e kompren mat an aozadur-se pegen diaes eo digejañ an tonioù, etre hengounel gwarezet hag hengounel adaozet. A-wechoù n'eus den ebet evit lâret gant piv eo bet savet un ton, ha marv eo an den-se abaoe pell'zo met gwirioù'zo a chom ... Ha pa vefe ur skodenn ne c'hell bezañ nemet unan vihan rak aozadurioù evel ar FIL a bae dija un skodenn a-vras d'ar Sacem. Ne chomfe nemet un nebeud gouelioù, evel kenstrivadeg ar goañv, e Brest.

'Benn ar fin, goude un emvod etre Cap Caval hag ar gevredad, d'an 13/10, n'eo ket bet diskoulmet an afer. Ha da geñver o emvod-meur, d'ar 24/11, o deus roet ar vigoudenned da c'houzout ar pezh a soñjent.

'Benn bloaz, e 2019, e vo deus ur c'hampion Breizh, dilennet er memes doare ha kent.

C'HWI A GANO, AN DISTRO !

Daou vloaz zo e oa bet lezet Lili, Sterenn, Divi ha Tom e lise an Nor Digor. Dizale e vint adkavet en-dro ! Daoust ha dalc'het o deus an dud soñj eus an tudennoù-se ?

Da geñver ar filmañ

Tro a oa oa bet da welet anezho en heuliad "C'hwi a gano", a oa bet skignet war YouTube e fin ar bloavezh 2016. Pemp rann a zae d'ober an istor-se, e brezhoneg penn-da-benn. Savet a oa bet gant Perynn Bleuven ha Justine Morvan, diwar skouer an "teen-movies" amerikan, ha filmet e oa bet e-pad an hañvezh 2016 e Plabenneg.
Heuliet e veze Lili ar Vern, an harozez, en he lise. Amourous e oa, c'hoant he doa dont da vezañ ur ganerez. Kasoni he doa ouzh al Leon B, ur strollad merc'hed koant ha karet gant an holl... Ur grennardez normal a-benn ar fin.

An eil koulzad

Bez' e c'hello an dud kavout ar strollad a-bezh en-dro evit ar c'houlzad 2 adalek miz Genver a zeu war YouTube !
Bloaz zo e oa kroget en-dro Justine ha Perynn da skrivañ an istor, ha filmet eo bet e-pad an hañv, e Plabenneg atav, dindan div sizhunvezh. 160 a dud a oa deuet da sikour : aktiñ, keginañ, filmañ, kinklañ, aozañ, seveniñ, livañ, dañsal, kanañ... Peadra da gaout plijadur ! Ur sapre labour a zo bet graet gant an holl dud-se, hag a-youl-vat ouzhpenn !
Abaoe miz Gwengolo emañ an div sevenourez, sikouret gant Quentin Morvan, o frammañ skeudennoù ar pemp rann nevez evit ma vint prest evit miz Genver.

Ezhomm skoazell

Kalz labour a zo bet graet a youl vat gant ar skipailh a-bezh, met n'eo ket evit se n'eus bet dispign ebet. Dafar a zo bet prenet pe feurmet, boued a zo bet fardet bemdez evit 50 a dud pe war-dro, hag a bep seurt traoùigoù all... Skoazellet eo bet ar raktres gant ar Redadeg (e-touez raktresoù 2018 e oa "C'hwi a gano") ha gant Tébéo (a skigno an heuliad dizale, koulzadoù 1 ha 2), met un neubeud gwenneien a vank c'hoazh evit peurechuiñ ar raktres.
Ma fellfe da unan skoazellañ ar raktres evit ma teuio brav e c'hell mont war lec'hienn Kengo ha reiñ un draig bennak. Sikour a raio evit ar "postprod" : ar frammañ a zo un dra, met mat e vo ivez kaout ur son a galite, livioù brav ha tresadennoùigoù ouzhpenn. An arc'hant dastumet a servijo ivez da reiñ un digoll d'an dud a-youl-vat : lod a zo deuet eus a bellvro, gant o oto pe gant an tren, ha c'hoant a zo resteurel dezho o frejoù evit al labour bet kaset da benn ganto.
Pedet e vez an dud kontant da reiñ ur gwenneg bennak pe ar re dedennet, nemetken, da c'houzout hiroc'h diwar-benn an heuliad, da deurel ur sell ouzh al lec'hienn :

http://bzh.me/x5Hnv

Da c'hortoz miz Genver hag ar c'houlzad 2 e c'heller sellet ouzh ar c'houlzad 1 en-dro hag ar videoioù all a zo war ar chadenn !

TERMITVA FORTALEZA

Savet ez eus bet ur seurt framm gant termit pe merien gwenn war un ec'honded a 230 000 km² e biz Brazil, e Kaatinga, ur goadeg stank hag izel eus rannvro Fortaleza espernet betek-henn gant al labour-douar askoridik*.

Diskoachet e oa bet ar c'hrugelloù* merien-gwenn gant ur skipailh biologourien vrazilian ha breizhveuriat pa voe bet difraostet an douaroù tro-war-dro evit ober peurlec'hioù. Bez' ez eus daou c'hant milion a grug* war-dro 2,5 metr uhelder ha 9 metr ledander dezho dre geidenn. Disoc'h labour pasiant un drevadennad merien-gwenn abaoe war-dro 4 000 vloaz eo.
Anv zo aze eus ar framm brasañ savet gant ur spesad amprevaned nemetañ bet diskoachet morse betek bremañ, hervez an enklaskerien o deus embannet disoc'hoù o studiadenn er gelc'hgelaouenn "Current Biology".

4000 piramid Gizeh

En holl, hervez ar pennad-skrid, e oa bet dilec'hiet 10 kilometr diñs douar - par da dolzennad 4 000 piramid Gizeh - dasparzhet war ur gorread ken bras hag hini Breizh-Veur pe an hanter eus hini Frañs ar c'hwec'hkogn. An holl zo bet sevenet abaoe mare an Ejipt kozh gant ur spesad termit a vez graet "Syntermes dirus" anezhañ. Ment un amprevan a-seurt-se ne ya ket en tu all da 1,3 sm.
Evit kaout an deziata-se o doa tennet standilhonoù diwar 11 krug ha graet gant un teknik a ro tro da resisaat o ekspozadur diwezhañ ouzh an heol. Gouezet eo bremañ an disoc'h : an hini yaouankañ zo 690 vloaz hag an hini koshañ... 3820 vloaz.

An digoadañ

Ar c'hrugelloù-se n'int ket neizhioù. Bez' eo stumm ar c'hrugelloù-se heñvel ouzh ur siminal, savet evit aveliñ an egorennoù buhez dindan an douar. Stummet int gant an douar taolet er-maez gant an termit a sav garidennoù evit liammañ o neizhioù d'o zachadoù boued.
Hervez Roy Fanch, un enklasker, n'int nemet bernioù atredoù*. Ar pikol chanter-se a oa chomet kuzhet e-pad keit all amzer abalamour d'ar struj a c'holoe anezhañ.
Neoazh, nevez zo, eo bet lakaet war wel trolinennoù ar framm-se gant an digoadañ.

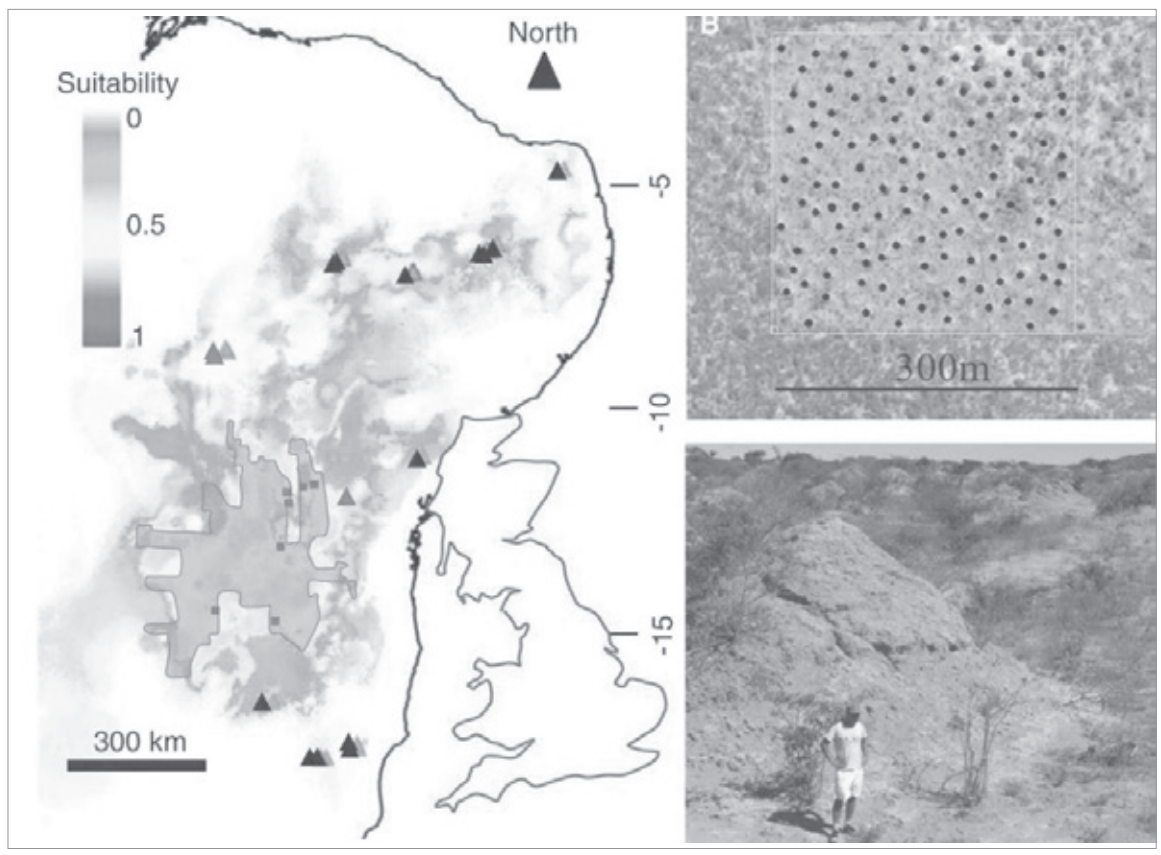

Ha deuet a-benn Roy Fanch da vrasjediñ ec'honded ar framm-se a-drugarez da luc'heilskeudennoù loarell. Betek un nebeud bloavezhioù zo e oa chomet ar rannvro-se hogozik digemm. Bez' ez eus un nebeud kêrioù ha kêriadennoù, memestra, war an 230 000 km² e-lec'h m'emañ ar "murunduoù". Mod-se e vez graet anezho gant tud ar vro.
Met douar biz Brazil, unan damgrin*, n'eo ket mat evit al labour-douar. Setu a-gaoz da berak ez eus tachennoù ken ledan hep den ebet en-dro d'ar c'hrugelloù merien gwenn.
Tost echu eo ar c'henvevañ habask, marteze. Digoadañ an douaroù-se n'int ket aradus*-tre, bet kroget war e blaen un nebeud bloavezhioù zo, a c'hellfe mont war founaplaat gant aotre Jair Bolsonaro, bet dilennet da brezidant ar vro da viz Here diwezhañ. C'hoant en deus aesaat an difraeoù* evit reiñ aotreoù mengleuziañ ha troc'hañ koad.

PLB

askoridik : intensive
krugell : temitière/fourmilière
garidenn : tunnel
damgrin : semi-aride
aradus : arable
difrae : formalité

Yezh

GEVIER AR STAD HAG AR RANNVRO

D'an 29 a viz Meurzh 2018, e roe Rener Etredepartamant an Hentoù da c'houzout "ez eus bet kroget da staliañ panelloù divyezhek"

Embannet eo bet an engouestl-se ar c'hazetennoù lec'hel ha kadarnaet gant Prefed Rannvro Breizh dre ul lizher bet kaset d'an 29 a viz Gouere : "Tamm-ha-tamm e vo staliet ar panelloù-se, pa vo kaset labourioù nevez da benn."
Daoust da se n'eus bet staliet panell divyezhek ebet war bord an hentoù-tizh. Gwashoc'h zoken, merzet 'z eus bet kalz panelloù divrezhoneg nevez staliet war hentoù broadel Breizh abaoe miz Gouere tremenet.

Ai'ta nec'het

"Rediet omp, ur wech ouzhpenn, da respont d'an touell-se a-berzh ar stad. Hag e-keit-se e chom mut ha diseblant Rannvro Breizh. Panelloù all a zo bet distaliet an devezhioù tremenet neuze. Kenderc'hel a raio an oberennoù-se e pep lec'h e Breizh keit ha ma ne vo ket divyezhek an holl panelloù nevez staliet war hentoù-tizh ar vro. Emañ dazont hor yezh er jeu. Eus gwirionded ar stad c'hall ez eus kaoz ivez." eme ar strollad orañjez.
Er mare-mañ n'eo ket brav embann hep na vefe fedoù gwirion da heul.

Sevenadur

11vet GOUEL BREIZH

Etre ar 17 hag ar 26 a viz Mae 2019 e vo dalc'het Gouel Breizh. 39 raktres a zo bet dalc'het gant ar Rannvro ha dasparzhet e vo etrezo 180 000 € evit o skoazellañ.

E miz Gouere e voe bet savet ar galv kentañ evit gwelet peseurt gouelioù a vefe skoazellet. 56 raktres a oa bet degemeret ha n'eo bet dalc'het nemet 39 anezho.

E-touez ar re-mañ zo 14 gouel na oant ket bet skoazellet betek-henn. Kinniget eo bet ar raktresoù gant 36 aozadur o tont eus unan eus 5 departamant Breizh ha 3 o tont eus an diavaez (Pariz, Normandie ha Kaledonia-Nevez). Kevredigezhioù a ya d'ober ar braz anezho (34) met kontañ a reer ivez 5 strollegezh. Skoazellet e vint etre 400€ ha tost 10 000 €, evit ur sammad hollek a 180 000 €.

Bremañ e vez savet un eil galv evit dibab gouelioù a vo brudet, memestra, gant servijoù ar Rannvro.
4 c'hriter a zo bet termenet, a ranker doujañ outo : derc'hel da spered ur gouel, talvoudekaat perzhioù dibar Breizh, aozañ gouelioù digor d'an holl ha na vefe ket re ger ar prizioù.
Talvoudus e vo kavet ar raktresoù o reiñ o flas d'ar re nammet, o lakaat boutin o dafar...

An 39 raktres dalc'het

en Aodoù an Arvor :
- Bulat-Pestivien Rando Lipous 2019
- Pempoull, kevredigezh ar renevezi
- Association Gestion Restauration
- Abati Beauporzh, mouezhioù Beauporzh
- Penvénan Fur ha Foll - Tregor Loopfest
- Mellionnec Koed Barz, kejañ war ar permakulture
- Dinan Kuzul Ar Brezhoneg e Dinan
- Sant-Brieg La Citrouille Gouel Breizh
- Lannion pik-nik gant La consoeurie des croqueuses
- Louergad, kampionad gouren

e Penn-ar-Bed :
- Boneur produerien Boneur
- Kimerc'h Musik an Arvorig gouel Breizh
- Brest gouel Astropolis
- Kraozon Ti ar Vein
- Lesneven, C'hoarioù Kilhoù
- Milizag-Gwipronvel, Rando Lipous 2019
- Montroulez, abadennoù gant KLT
- Kombrid Kerock'n roll
- Rosko Onion Jack Tour
- Plouguerne Gouel ar C'hoari
- Douarnenez Rhizomes friko er Plomarc'h
- Rosko Ti des Johnnied hag Ognon de Rosko
- Guimaeg Alexandre Ledan, mouller
- Landerne Bro landerne a gan
- Brest Vivre la Rue

en Il-ha-Gwilun :
- Bruz, Gouel Breizh Bruz 2019
- Foujera, Le jazz hag ar java Fest'Yves e Foujera
- Roazhon Skeudenn Bro Roazhon - UPRACB
- Sens-de-Bretagne Fest'Yves

er Mor-Bihan :
- An Alre A l'assaut des rues, La Bretagne fait son cirque à Saint-Goustan
- Plañwour War'l leur Gouel Breizh e Kemper
- An Oriant Emglev Bro an Orient
- Emglev Bro Gwened Fest Ti ar Vro
- Ploërmel Festival Breselien Gouel Natur
- Gwened Gouel Breizh
- Gwened gouel Breizh ar Cyclo Randonneurs

el Liger-Atlantel :
- Naoned Festival Anna Vreizh
- Mouzillon Komite ar gwin breizhat

e lec'h all e Bro-C'hall :
- Pariz Mission bretonne d'Ile de France
  Ti ar Vretoned
  Gouel Breizh Pariz 14e
- Le Havre Bretoned an Havr Nevez
- Nouméa Gouel Breizh

e lec'h all er bed :
- Singapour Saõ Paulo
- Sina, Viet Nam, Japon, Belgia, Iwerzhon

Labour skolidi

LENN GWERLEDAN 6/11

Ur vuhez nevez gant an tredan

© Musée de l'Électricité - Électrothèque de Guerlédan

A-drugarez d'an tredan o deus gellet an dud selaou abadennoù radio.

Ar sonerezh gwechall
Evit selaou sonerezh e veze selaouet kanerien o kanañ : ur rimadell gant mammig pe mamm-gozh evit ar vugale da skouer, ur werz evit kontañ un istor, ur ganaouenn evit sikour al labourerien. Kanet ha sonet e veze evit lakaat an dud da zañsal.

Ar sonerezh bremañ
Selaouet e vez sonerezh gant pladennoù arc'hant pe MP4 er gambr, er straed, er c'harr-tan. Desket e vez dañsal ha seniñ e skolioù sonerezh ha dañs.

Ar pellgomz zo erruet e ti an dud diwezhatoc'h eget an tredan.

Komz an eil gant egile gwechall
Evit kaout keleier ez ae an dud d'un eil ti d'egile evit komz hag evañ ur banne. Mont a raent ivez d'ar marc'had pe d'an davarn evit marvailhat.

Komz an eil gant egile bremañ
Hiziv, evit kaout keleier, an dud a bellgomz an eil d'egile. Implijout a reont ivez ar rouedad ha Facebook evit eskemm etrezo.

Pennadoù tennet eus Taboulin «Lenn Gwerledan», gant Skol ar Galon Sakr, Mêl-Karaez, TES Ti-Embann ar Skolioù - tes@ac-rennes.fr - 09 72 34 41 83 - www.tes.bzh

GANT FRILOUZ

GERIOÙ-KROAZ

k479 *gant J.-F. Peden*

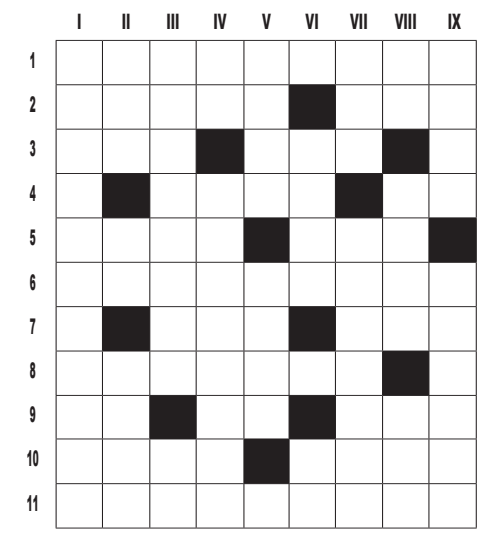

A-BLAEN :
- 1. Klask bigorned.
- 2. D'an 18 a viz Eost war an deiziadur. Nag an hed, nag ar sav.
- 3. Gwechall e oa bet kêr-benn Brazil. An hini a grañch e hini a grañch war e sae (krennlavar).
- 4. Feuls. Kamm ... pa gar (krennlavar).
- 5. Redek a ra war ar jod. Rabin, bali.
- 6. Den a laka buhez, trouz, birvilh en un abadenn.
- 7. Mont a ra, unan bennak, n'ouzomp ket piv. Ar memes lizherennoù, evit ul liamm.
- 8. Etre Sant-Nikolaz-ar-Pelem ha Mael-Pestivien.
- 9. Rakger an emober. En da. A lavaras.
- 10. Kaer eo hini un den seven, en em zalc'h brav. A dalvez kement a "dindan".
- 11. Un oberadenn naetaat ar greun.

A-SONN :
- I. Ur seurt brastresadenn eo.
- II. Stêr en em daol el lenn Balkhash. Ger-mell. Strobañ a ri.
- III. Ur familh vras-divent, enni ar riz, ar bambouz, ar maiz.... Eost... falz, falz... eost.
- IV. Me zo. Labouradeg ma oberier armoù.
- V. Ober (ra), doare divizout amzer-vremañ. A-ruzadoù, berroc'h (daou c'her 1/3).
- VI. Treiñ an douar. Eus familh ar geoteier.
- VII. Tremen a ra a-dreuz geunioù Plourae. Adlakae jiboez en ul lec'h bennak.
- VIII. Darjeeling. Unan eus ar pevar rummad kartoù. Rannig-diskouez.
- IX. Ouzhpennet d'al lojeiz pennañ. Ur barr yenijenn a dro an dour da skorn.

SUDOKU..... *live etre*

2		1	4					
	9		3					
7				5	2	1		6
	8			2				4
	6			4			8	
5				7			3	
9		3	2	6				5
					5		6	
					4	9		3

Diskoulmoù

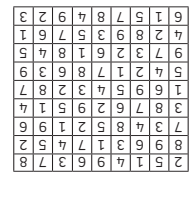

DA LENN

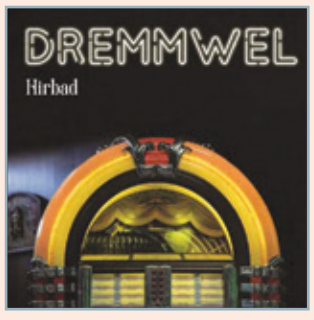

HIRBAD

Gant Dremmwel

Coop Breizh ; 13 €

Ouzhpenn 30 vloaz 'zo e klever ar strollad Dremmwel. Hirik e krog da vezañ al listenn a albomoù bet lakaet da zont er-maez ganto. Gwir eo ivez evit al listennad tud o deus kenlabouret ganto c'hoazh. Koulskoude eo chomet ar strollad gwriziennet mat er vro atav !

Deuet eo er-maez gant ar strollad "Heol Loar", "Glazik", "Lañ", "troioù Kaer", pe c'hoazh "Traoù Mat." Setu neuze "Hirbad" pladenn ziwezhañ Dremmwel. Dibabet eo bet an anv-se evit lakaat war-wel "istor" ar strollad. Awenet eo ar bladenn gant obererezhioù an enklasker amerikan Alan Lomax (1915-2002). Gouestlet en doa hemañ e vuhez da enrollañ tud ordin o kanañ, o seniñ tonioù poblel. Mod-se, e kinnig Dremmwell ur bladenn troet war-zu tonioù ar bed, pedet m'eo bet da genlabourat war ar bladenn tud eus Korsika, Skos pe eus Amerika-ar-Su...

Liesseurt eo an tonioù war ar bladenn neuze. Lod 'zo diwanet diwar ijin ar strollad pe diwar hini sonaozourien-all. Reoù all a zeu eus an hengoun breizhat. A-drugarez da enklaskoù pizh e korn-bro Kemper zo bet adkavet tonioù bet disoñjet gant ar bloavezhioù evel tonioù diwar pluenn ar priour brudet Paul Fouillen.

Kontañ ar raer 13 ton war "Hirbad"... Peadra da gaout plijadur un eurvezh-pad !

SKINWEL

Brezhoweb TV

BEC'H DE'I ! BEILHADEG AN NEDELEG

Konterien, kanerien, margodennoù ha strobinellerezh... E Mael-Karaez e oa en em gavet skipailh Brezhoweb d'ar Yaou 13 a viz Kerzu. Plijadur e-leizh evit ar re vras hag ar re vihan, da sellet pe da adsellet war al lec'hienn

PADDINGTON

Mil anavezet eo an arzhig-mañ ! Eus ar 15 betek ar 31añ a viz Kerzu e c'heller sellet hag adsellet ouzh ar film gouestlet d'an dudenn-mañ war Brezhoweb ! E brezhoneg eo, evel-just !!

www.brezhoweb.com

Frañs 3

MOUCHIG DALL *d'ar Sadorn 22 a viz Kerzu da 10e20 :*

Skignet e vo ar film bevaat mil anavezet gant ar vugale :
"Ar Groufalo" (26'). *Ul logodenn a zo vont en ur c'hoad teñval ha don. Kejañ a ra ouzh ul louarn, un toud hag un naer a gav eo hi ur meuz a-feson. Pediñ a reont anezhi. Met fin eo al logodennig... bewech e kav un digarez da chom hep mont ganto : emgav he deus gant ar Groufalo. Met petra an diaoul eo ar Groufalo ?*

BALI BREIZH *d'ar Sadorn 22 a viz Kerzu da 10e50 :*

"Yoann an Nedeleg, sorc'henn ar pib-ilin" ***52' sevenet gant Ronan Hirrien.***
Y*oann an Nedeleg ne oa nemet 13 vloaz p'en doa klevet son ar biniou-ilin evit ar wech kentañ war albom Davy Spillane "Pipedreams" : d'ar poent-se e ra e soñj seniñ gant ar benveg-mañ. Digeriñ 'ra ar film gant an eñvorenn fromus-mañ hag ur veaj da atalier Davy Spillane, steredenn ar pib-ilin. Klozañ 'ra pa zeu Davy Spillane da seniñ e strollad Yoann an Nedeleg e brasañ fest-noz Breizh, Yaouank, dirak 8000 a zañserien, e miz Du 2016.*

france3breizh.fr

SKIANTOÙ

Jean-Michel Sanner

STEUZIADUR

E galleg e vez lavaret "Collapsologie" evit ur ger a zeu eus al latin "lapsus" hag a dalvez da "kouezhadenn", tamm-pe-damm. Kaoz e vez aze eus ur skiant un tamm nevez-flamm a studi penaos e yelo da get hon sevenadurezh a-vremañ.
E 2014 e oa embannet gant klaskerien an NASA ur studiadenn a ziskoueze e peseurt mod e oa aet da get sevenadurezhioù kozh ar bed evel re ar Vayaed pe rouantelezhioù Egipt pa oa cheñchamantoù hin tro-dro dezhe. Hervez ar studiadenn e teuas an traoù buan, dindan un nebeud rummadoù peurliesañ, nebeutoc'h evit ur c'hantved. Meur a abeg a oa lakaet war wel, gant ar skiantourien. Koulskoude, an traoù pennañ a oa ar mank a bourvezioù hag an dizingalded brasoc'h-brasañ etre an dud evit tapout anezhe a zeu war un dro.
An istor a c'hoarvez un tamm e-giz-se. Niverusoc'h-niverusañ e teu ar re baour - hag a zo ivez al labourerien - da vezañ. War un dro e teu da vezañ disteroc'h-disterañ poblañs ar re binvidik, hag int pinvidikoc'h-pinvidikañ. War-lerc'h, dre ma n'eus ket pourvezioù a-walc'h evit al labourerien e ya poblañs al labourerien da get ha memes

Konrad Lorentz an etologour brudet

mod evit ar re binvidik war-lerc'h.
Un doare all un tamm heñvel a c'hoarvez ivez pa vez tapet an holl bourvezioù gant ar re binvidik, ha ne chom ket a-walc'h evit ar re baour. Poblañs al labourerien a ya da get hag ar sevenadurezh war un dro.
Evit pennoù bras ar skiant nevez-se eo anat emaomp da vat war an hent-se. O kouezhañ emañ an ekosistemoù, kroget eo an dismantr ha mont a ra an traoù war vuanaat. Bodet e vefe muioc'h-muiañ a brouadoù gante war dachennoù disheñvel, an danvezioù naturel tennet eus ar mor pe eus an douar, ar c'hoadoù, an ekosistemoù... Ha gwashoc'h, re ziwezhat e vefe evit cheñch penn d'ar vazh. Echu eo an oferenn war a lavar ar skiantourien, re ziwezhat e vefe evit mont war gil, ha ne vo ket kavet disoc'hoù burzhudus dre araokadennoù an teknikoù. Ar c'hontrol eo zoken, seul greñvoc'h vo an araokadennoù teknikel, seul vuioc'h vo tennet pourvezioù naturel ha gwashoc'h e vo an traoù.
Diaes eo gouzout hag-eñ eomañ ar wirionez gante, koulskoude eo anat e vo cheñchamantoù bras e buhez mab-den er rummadoù a zeu. Ret e vo d'an dud azasaat, mod pe vod, ouzh ur bed nevez. Marteze ar stourm kentañ a vefe lakaat da zigreskiñ an digevatalded etre an dud ?
Konrad Lorentz, an etologour brudet a soñje dezhañ e oa techet mab-den da gas freuz ha reuz er bed en abeg d'e natur diazez, chaseour e penn kentañ e lignez. Gwelet vo.

S'adapter : Azasaat

SINEMA

Jean-Claude Le Ruyet

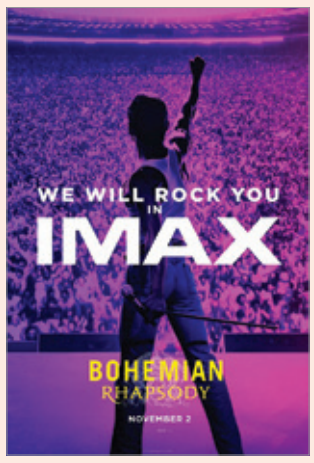

BOHEMIAN RHAPSODY

Un film sevenet gant : Bryan Singer (2018)

Rami Malek, Lucy Boynton, Ben Hardy (2e15)

E kevredigezhioù zo, kaoulet en o c'hustumoù kozh-Noe, e vez remerket bezañs un den bennag (e vuhez mar kavit gwell), dre e startijenn pe e vugon ; dre e fent, e garakter ; dre e furnezh pe e sotoni marse. Mez ne zegaso ket an traoù-se chañchamantoù heverk war e gempredidi. Goude e varw e talc'ho ar gevredigezh-se da voned war-raog evel a-gent, gant keuz pe plijadur da gomañs, kent an ankouaad.
N'eo ket tre evel-se en ur gevredigezh a-sort gant hon heni, hag a red war-lerc'h an amzer plaen, hag a vév en ur c'hortoz ataw deizioù arall dishañval a-zoc'h ar re dremenet. Adal ma kavont boued war o fladoù bemdez ha gante trawalc'h a argant evid kas o zraoù evel ma karont, an darn vuiañ ag an dud a vév trankilig e-mesk o c'hensorted, gwir eo. Mez boud eh eus tud arall hag en em c'houlenn petra a zegasint d'o amzer. "Petra eh on daet d'ober er bed-mañ ? Pezh roud a laoskin war ma lerc'h ?" Liez e soñj an dud e traoù materiel : un ijinadenn dic'hortoz, ur benveg nevez, un deorienn sourprenuz hag efeduz, ur romant dispar, un oberenn arzel hag a vo anavezet gant ar bed a-bezh, evel Mona Liza Leonardo da Vinci. Lod arall a soñj kentoc'h er politik, pe er relijion (lakaad ar muiañ niver da grediñ evelte). Lod ne ouiont ket emaint éc'h ober un dra hag a chomo pell e soñjoù an dud, pe en o mod da vevañ. Soñjomp da skwer e Johnny Halliday, daet da voud kazi-santel evid tud zo hiziw... Gant ar muzik e c'hoari an dra-se liez, ha meur a ganer pe strollad-muzik en deus merket e amzer : Beatles, Rolling Stones, pe c'hoazh Alan Stivell, tostoc'h douzhimp. Liez e ranker leuskel amzer da dremen kent kompren petra a c'hell boud bet levezon tud zo war o c'hempredidi pe bugale ar re-mañ.
Ema ar film-mañ diwar-benn ur strollad arall, Queen, kaset gant Freddie Mercury, etre 1970 ha 1991. Ganet e oa Farrokh Bulsara, alias Freddie Mercury, e Zanzibar (Tanzania) e 1946, en ur familh é toned a vro-India. A-vihan e oa donezonet ar paotr, ha lakaet e oa bet da zeskiñ soniñ gant ar piano. Mez ouzhpenn soniñ e kane ive. Evid abegoù politikel e oa daet e familh da vevañ e Londrez e 1963. Goude meur a daol-añsi e kavas kensorted hag a chomas feal dezhañ, ar gitarour Brian May, an taboulinour Roger Taylor hag ar boudour John Deacon. Setu ganet Queen, ur strollad a badas ugent vloaz hag a raas tro ar bed. Liessort e oa bet o muzik, peogwir eh eus bet rock, jazz, hard rock, progressive rock, pop rock, disco, dañs, opera, pop simfoniel. Gouest e oa Freddie da lakaad engroezioù stank da ganal oll asamblez, evel e 1985 e Wembley, leun-barr ar sportva, evid ur sonadeg harpiñ ar c'hlask war ar Sida.
Diskoueziñ a ra ar film e garantez evid Mary Austin, hag a chomas e darempred gantañ beteg fin e vuhez, zokén goude ma en doa en em zispartiet a-zoc'hti abalamour d'e hañvalreviadezh. Tapet e oa bet gant ar sida, ha marvet gant ar c'hleñved-se an deiz goude ma en doa disklaeriet e-hunan e stad d'ar bed.
Anavet eo Queen gant meur a sonenn. Ema Bohemian rhapsody unan anezhe, evel We are the Champions, Don't stop me now... Unan anezhe a chomo béw pell kredabl, peogwir ema bet lakaet e roll ar 500 bravañ sonenn ag ar bed : We will rock you, milanavet e peb lec'h hiziw. Interesuz eo gweled penaoz e c'hell tud zo kroueiñ, bevañ diwar o arz ha roiñ plijadur da vilionoù a dud na gomzont ket ar memez yezh...

RBG Radio Bro Gwened

Selaouit ar pennad-mañ war Radio Bro-Gwened. Bep gwener da 7e45 hag adskignet da 5e da noz. Pe dre an internet war www.radiobreizh.bzh : radio bro gwened > sinema

DISTRO D'AR VRO

gant Goulc'han Kervella.

Deut e oa Krizdov en-dro d'e vro. Da geñver obidoù e vamm e oa, e parrez Gwivien e hanternoz Bro-Leon. Diouzh enez Sant-Barthelemy, e-kichen Gwadloup, edo o tont. 10 vloaz e oa edo eno o labourat dindan ar stad. Ijinour e oa diouzh e vicher, e-karg eus an heñtoù, ar savadurioù foran hag aozadur ar vro. Miz Even a oa anezhi, brav an amzer. Abred diouzh ar mintin e oa erruet e aerborzh Ploubavaz, o tont eus Pariz. E wreg, Paola, hag e vugale, plac'h ha paotr 16 ha 14 vloaz, a oa chomet en enezenn. Kelennerez e oa Paola war ar galleg.

10 vloaz a oa en doa roet Krizdov an dilez eus e garg a vaer, evit mont da labourat d'an inizi. En desped dezhañ ! E parrez Gwivien e oa bet ganet, en un tiegezh bihan diwar ar maez. E-pad 15 vloaz e oa bet e penn ar gumun. N'en doa ket damantet d'e amzer na d'e boan evit klask kas an ekonomiezh war-raok ; krouiñ labour er vro ; lakaat degas tud yaouank di da chom ; sevel pep tra ret evito : magouri, ti ar yaouankiz, kreizenn sevenadurel, sal sport; kreskiñ ar skolioù hag an tachennoù c'hoari.

Da c'houde an obidoù, a-raok merenn, ez eas Krizdov da bakañ ur banne gant tud e familh hag e vignoned. Meur a guzulier kozh bet en ti-kêr asambles gantañ a oa en o zouez. From enno oc'h en em gavout a-gevret goude keit all. “Ha penaos emañ ar stal ganit ? Peseurt labour a rez ahont ? Ha pelec'h ha perak ? Hag ar wreg hag ar vugale, 'mit-hu ?” Klevet o doa anv eus Sant-Barthelemy ha Sant-Martin, er bloavezh kent, gant ar gorventenn Irma hag an distruj bras d'he heul. Un enezenn vihan c'hall a oa eus Sant-Barthelemy, ul lodenn eus an Antilhez bihan, dindan Gwadloup, e mor Karaiba. 6 500 kilometr diouzh Pariz ! War-dro 9 000 a dud a oa enni o vevañ, kalz diouto diwar an douristelezh hag ar sevel-tiez. Touristelezh evit an dud pinvidik ! Johnny Halliday, Harrison Ford, Jean Reno, Bill Gates o doa pep a genkiz, pe meur a hini, war an enez. Un enezenn uhel a oa anezhi, gronnet gant aodoù kaer traezh gwenn-kann ha mor glas dispar. Labourat a rae Kristof evit gwareziñ an arvor dudius-se, kuit e vefe disleberet gant savadurioù betoñs ar vondianed. Enezidi Sant-Barthelemy avat, o komz kreoleg ha galleg trefoed, a asante bevañ dindan dreist-galloud ar binvidien-se pe diwar skoaziadoù ar stad c'hall.

“Ya, en em blijout a reomp eno. Bremañ 'vat, p'eo bet drastet an enezenn gant Irma, n'eo ket heñvel an traoù ken !” Dont a reas ar gwallzarvoud dirak e zaoulagad. D'ar 6 a viz Gwengolo 2017 e oa. Abred diouzh ar mintin e oa kouezhet ar gwalleur bras war ar vro. Ur gorventenn estlammus, niverenn 5 war skeul Saffir-Simpson. Unan eus ar re greñvañ bet er bed. Barroù avel spontus, 250 pe 300 km an eur ! Tiez ha savadurioù kêr taolet d'an traoñ, diframmet ar gwez diouzh an douar, toullet an heñtoù, torret ar pontoù, goueledet ar bagoù. Dourbeuz e pep lec'h, troc'het an dour ha lazhet ar goulou. Dre eurvad ne oa ket bet lazhet na gloazet nemeur a dud. Kalz eus implijidi ar stad o doa goulennet kuitaat an enez. Krizdov ha Paola o doa graet o soñj chom enni evit sikour an dud keizh ha n'o doa mui na ti nag aoz. Bremañ avat e oant fallgalonet. “Ha dont a reoc'h en-dro d'ar vro ?” Dont en-dro da vat ? Ne oa ket gouest da respont c'hoazh.

Da c'houde ar pred gant ar gerent ez eas Krizdov d'ober un dro gant ar c'harr-tan en doa feurmet e Ploubavaz. Diouzh ar pardaez edo da loc'h kuit eus an aerborzh. Heñvel e oa chomet bourk Gwivien abaoe 10 vloaz. Ne oa ket bet savet kalz a diez nevez war e dro. Koshaet e oa ar skolioù hag ar salioù c'hoari ha dudi. Ha serret meur a stal hag a ostaleri e-kreiz kêr. “Da werzhañ”, “Da werzhañ”, “Da werz...” Diverket an anvioù brezhonek a oa bet livet ouzh an talbennoù gant ar vugale. Brezhoneg a veze desket er skol d'ar mare-se. Ger brezhoneg ebet ken, pelloc'h, war ar panelloù-hent, Mairie, Ecoles, Médiathèque...

Dre gorre ar barrez e pakas ar maer kozh maezioù Lanveur. Diskaret e oa bet an 10 tour-avel en doa-eñ bet lakaet sevel eno. Evit krouiñ tredan. Un arroud distro e oa Lanveur, war an uhel, ti ebet war-dro. A-raok ma oa bet kuitaet Gwivien gant Krizdov e oa bet prosez ha barnidigezh. Abalamour d'un amezog a-bell, un den kozh kintus anezhañ. War e veno ne oa ket gouest da gousket gant trouz an tourioù hag e pake poan-benn gant ar skinoù diwarno. Urzh a oa bet roet d'ar maer gant ar prefed da dennañ an tourioù-avel kuit ac'hano. Ha lakaat sevel anezho en-dro, ma karfe, tostoc'h d'ar bourk. Evit doujañ da lezenn ar arvor. Tostoc'h d'ar bourk, 'mit-hu ? Neuze 'vat e vefe bet trouz ! N'eo ket gant ur gwic'her kozh nemetken, gant ouzhpenn mil den kounnaret ne lavaran ket ! Lezenn an arvor, ur c'hast a lezenn, savet e 1986 evit gwareziñ an aodoù hag an douaroù tost d'ar mor, sañset. Ya moarvat ! Kentoc'h evit miret ouzh ar vaered da sevel an disterañ tra en o farrez sko er mor. Ha leuskel ar parrezioù-se da vervel. Chom a rae tammoù houarn merglet e kerniel parkeier Lanveur, aet da ouez. Al labour-douar kennebeut n'edo ket aet war-raok er vro, diouzh doare !

D'an distro e treizhas Krizdov ar stêr Benead e milin ar C'hoummoù. Serr e oa ivez ar mirdi bihan a oa bet savet er vilin gozh evit diskouez d'ar weladennerien doareoù ar vicher-se. Ken stank all e oa bet ar milinoù a-hed stêrioù ar gumun ! Pront ec'h en em gavas e Raden. Eno e oa bet, e-pad un 10 vloaz bennak, ur gouel bras da zibenn miz Eost. Gant c'hoarioù ha kanerien vrudet, Michel Sardou, Kompagnoned ar c'han, Michèle Torr hag all... Da vare Elixir e oa, a-raok an Erer kozh. Chom a reas sebezet en ur ziskorntreiñ war an hent bras. Kouezhet e oa al labouradeg Tamouez en he foull ! Ur stal vras ma veze aozet boued-dre-laezh, soubennoù legumaj ha dour frouezh. Bec'h en doa bet Krizdov o telc'her Tamouez er barrez. Labour da 2000 den koulskoude. Re dost d'an aod, war veno al lezenn c'hanas. Nac'het e oa bet ouzh ar rener lakaat sevel un dommerez-dre-goad evit kas ar stal en-dro. Abalamour d'un amezog adarre, ur c'hac'her diaes anezhañ. Setu ma oa aet ar rener da sevel an dommerez e-kichen Brest. Ha bremañ, kaset di ar stal penn-da-benn ivez, evit doare ! Hag ar raden o kreskiñ stank adarre war an dismantroù.

Rannet e galon en e greiz, e kendalc'has Krizdov gant an hent etrezek Tarieg. Betek eno e save ar mor gant al lanv, dre an aber Benniget. E Tarieg e oa bet unan eus skolioù kentañ Diwan. Arvor kumun Gwivien, un 300 metr hed dezhi etre Lanniliz ha Kerglonou. An aod-se eo a oa kaoz ma ne c'helled ket sevel tourioù-avel ha labouradegoù er vro. Setu m'en doa Krizdov pa oa maer, gant asant e guzulierien, gwerzhet ar pennad arvor-se da gumun Kerglonou. Ha deuet Gwivien da vezañ ur barrez diwar ar maez, hep tamm aod ebet. Re ziwezhat moarvat !

Souezhet-marv e voe lakaet o tegouezhout e penn an hent. El lec'h ma ne oa kentoc'h nemet douaroù dister, paludoù ha gwernioù leun a fank hag a lec'hid e oa bet savet ur gêr vras, nevez-flamm-flumenn. Stanket e oa bet an aber Benniget gant ur mellad fardell evit ober ul lenn vras. En-dro d'al lenn-se e oa kenkizoù pinvidik, pretioù ha letioù, salioù dudi, stalioù kenwerzh ; bagoù touristañ, bigi dre lien, plankennoù o lavigat war an dour. Pelloc'hik e oa ur park-arvest, Bro-Leon Land. Ur bern kirri-tan a oa war ar parklec'hioù war-dro, kalz anezho o tont eus broioù pell. Kantadoù a douristed a oa o vont hag o tont a-hed ar straejoù hag ar c'haeoù. Mont a reas Krizdov da sellet ouzh abadennoù Bro-Leon Land. Da gentañ e voe bamet o welet istor Breizh kontet war an ton bras. Ar Gelted kozh o vevañ e kêr Tolant, anvet c'hoazh Gesocribate ; brezel war vor ar Wenediz a-enep listri Yulius Kaezar ; divroadeg ar Vretoned e bro Arvorig en o laoueri mein; sant Paol a Leon ha sant Samzun o stourm ouzh aerouanted ar relijion pagan...Pezhiadoù ardivinkoù, kantadoù a c'hoarierien, kezeg ha listri, loened ramzel, skeudennoù bannet, tan-arvest, sonioù ha trouzioù... Sabatuet e oa an arvesterien. “Bravoc'h c'hoazh eget Puñs ar Foll De Villiers e bro Vañde !”

Sebezet e oa Krizdov ivez, gant kemend-all a deknikoù ha mekanikoù. Fastet* ivez avat hag heuget gant an doare ma veze diskouezet istor e vro : un abadenn diwar-c'horre, farsus, evit touristed difoultre. Ur c'hoariell diskiant savet evit gounit arc'hant diwar-goust sevenadur ar vro, diskennet izel. Ne chomas ket da sellet ouzh dibenn an abadenn. E stal al levrioù e toullas kaoz gant ur studier yaouank a oa eno o labourat.”Perak, a c'houlennas Krizdov, ez eus bet savet ur seurt c'hoariell en Aber Benniget ? Peogwir ez eus bet kavet, war zouaroù Gwivien gwerzhet da Gerglonou, dismantroù eus ar gêr gozh keltiek ha roman, Tolant hec'h anv. Ur gêr vurzhudus par da Gêr-Is Bro Gerne. Ac'hano e oa deuet d'ar pennoù bras ar mennozh da sevel ur gêr nevez war zismantroù an hen gêr. Ha graet marc'had gant Disney Land.” Dont a reas da soñj da Grizdov eus kolier Kerglonou a oa bet kavet en ur riboul dindan an dachenn vell-droad, un 30 vloaz bennak e oa. Ur c'holier holl gaer, graet gant perlez aour, eus mare an houarn, 400 vloaz a-raok Jezuz Krist. Anv a oa bet d'ar poent-se eus kêr Tolant. Kaozioù sot ! a lavare an hendraouerien. Setu ma oa deuet ar vojenn da wir.” Ha penaos o deus bet aotre da sevel kemend-all a draoù bras en aod ha war ar mor ? a c'houlennas c'hoazh digant ar paotr yaouank. Penaos, eme ar studier ? Abalamour m'eo bet cheñchet lezenn an arvor gant ar c'houarnamant nevez. Hiviziken e c'heller sevel traoù war dachenn an douristelezh.” Dont a reas dirak e zaoulagad da Grizdov bourk Gwivien o krakvevañ, an tourioù-avel diskaret, al labouradeg dismantret, abalamour da lezenn an arvor. Deuet e oa an douristelezh da vezañ pinvidigezh kentañ arvor Bro-Leon.

Diouzh ar pardaez, p'edo o pignat er c'harr-nij, en doa graet Krizdov e soñj : chom a rafe da vevañ e Sant-Barthelemy. Eno, da nebeutañ, e oa ur vro vac'hagnet da adsevel war-lerc'h ar gorventenn ; un arvor gaer da ziwall diouzh ar savadurioù betoñs ; ur sevenadur gwirion da zoujañ.

**Fastet : Kaout un tamm doñjer eus boued pe traoù all pa 'z eus bet re diouto*

Penaos e “Ya !” ar bed

An abadenn radio-mañ a vez kinniget gant Arvorig FM. Bep gwener noz, da 7e, e vez lennet danevelloù Goulc'han Kervella. ***A-benn ar Gwener 21 a viz Kerzu e vo lennet gant Goulc'han Kervella an danevell a gavit war ar bajenn-mañ : “Distro d'ar vro”*** *Adskignet e vo “Penaos e “Ya !” ar bed”: D'ar Sadorn da 4e30 gm ; d'ar Sul, da 11e30 mintin. Ha d'ar Meurzh da 6e45 mintin. pe: Podkastoù war lec'hienn arvorigfm.com*

E gallaoueg

L'ORINE DES MOTS : *ONGNE*

Régis Auffray

C'ét eune partie du corp, c'ét dan la méme matiere qe le pai, les grifes, les soqhilles e les cônes des bétes. Je n'n avons vint cant tout va ben. I sont dan le bout des dais e dan le bout des ortais, i poussent de qheuqes milimètrs par mouéz, i nous servent a gretter, depaisser de cai q'ét fin ou paissë. Je caoze des ongnes.

Dan le mitan de la Haote-Bertagne le monde dizent des ongnes /oñny/, i n'n a etout bel-e-ben qi dizent des ongls parfètë /oñg/ (vrai courant), /oñgy/ (putôt dan la Louere-Atlantiqe) e méme /oñy/. E pés aoprés du separt o le berton on dit putôt des onghes /oñdj/ e méme des onqhes /oñtch/, du coup i peut se mélayer o l'onqhe, q'ét le frere du pére ou de la mére, ou ben le bonome a la tantine.

Terjou ét-i qe cant j'avons les ongnes qi devienent blleûs par la fret, j'apelons ça eune ongnée /oñnyé(y)/ ou eune ongllée /oñglé(y), oñgyé(y), oñdyé(y), oñyé(y)/

La-dedan, y'a hardi de fèts de nature de langues.

Permier l'ongne, pourcai un ongne en pllace d'un ongl ? I n'ét pâs tout sou a étr de méme pés qe y'a etout etrangner en pllace de etrangller, y'a de méme la sangne /sañny/ en pllace de la sangl. Cant c'ét-i qe c'ét venu ? Je ne ses pâs. Je ses just qe l'espagnol dit uña /ounya/ pour "un ongne" come l'italien ugna /ounya/ en pus de unghia /oungya/. Ebobissant, pari ? C'ét-i le méme fèt de nature ? Yan, m'ét aviz, més chaqhun de son bord. Surtout qe c'ét pâs des parlements qi s'entr-bitent...

Dan la Louere-Atlantiqe i dizent ben des fais un ongl /oñgy/. C'ét de nature cé yeûs, i dizent la tabl /taby/ en lieu de la tabl /tab/, i dizent etout je subl /suby/ en place de je subele /subel/.

Pour ce qi ét de ongl /oñy/, c'ét a rapercher des gllandras q'on parfète ben des fais /yañdra/, ou core du sanguelier ou sangller q'on parfète ben des fais /sañye/.

Un aotr fèt de nature de langue qi m'eqhigne, c'ét pourcai q'on dit aoprés du separt o le berton des onghes /oñdj/ e méme des onqhes /oñtch/ aloure q'on s'atenret putôt a avair des ongls /oñk/, come la tabl qi se dit la /tap/ ou aveugl qi se dit /aveuk/ dan les endrets-la. Ce fèt de nature-la, on le vait pour eune bouqhe /boutch/ en pllace d'eune boucl. On le vait etout pour un onqhe /oñtch/ (le bonome a la tantine) en pllace d'un oncl.

Pâs si simpl pour un mot si simpl dan s'n aparéssance.

Més d'eyou qe vient le mot ongne, ongl ? I vient du latin ungula "petit ongne", derivë de unguis "l'ongne", qi venet d'eune rie indo-uropiene q'on retreûe dan le vieu grec onux, onukhos, dan l'irlandéz ionga /inge/, dan le breton iwin (ça se vait pâs du permier coup més iwin peut remonter a un vieu *inguin), dan l'anglléz nail, dan l'alemand nagel, e méme dan le tchèqe, le russe, le persan e les langues de l'Inde...

Ne crayéz pâs qe je qeneûs tout ça su le bout des dais. Nenni ! I se pouret méme ben qe des fais je dis de cai q'ét faos. On va pâs ergoter. A tatôt !

Adkavit kronikennoù Régis Auffray en abadenn "Le taran" d'ar merc'her ha d'ar sadorn war Plum'FM

• L'orine des mots (Regis Auffray), bep sizhun d'ar merc'her da 11e15 ha d'ar sadorn da 9e15

Moaien'zo selaou ar c'hronikennoù war an internet : www.plumfm.net pe radiobreizh.bzh

E brezhoneg :

Distro d'an doareoù boutin da gas e rubrikenn da benn gant Régis Auffray... Setu neuze displeget amañ orin ar ger *Ongne*, a dalvez da Ivin e brezhoneg

DIBAB AR VUHEZ

Job an Irien

Gouel Nedeleg ! Gouel a sklerijenn, gouel ar vugale. Ur gouel gant eskell skañv ha stered e kalon an dud. Ur gouel a gantikoù laouen, hag a lak ar c'halonoù da dostaat, forzh pegen yen 'vefe an amzer. Gouel douster ur c'havell, evit ar re vihanañ. Gouel ar c'holo el laouer evit ar mabig benniget ganet e Betlehem ouzhpenn daou vil bloaz 'zo, hag a lavar deomp ez eus gwelloc'h da ober eget brezeliñ. Gouel un esperañs a chom sanket don e kalon pep hini, peogwir eo deuet ar mabig-se evit ar re vihanañ. Ur gouel eo hag a sklaerañ kement ganedigezh hiriv c'hoazh peogwir e lavar eo trec'h war ar marv kement buhez roet. Gouel ar prof nemetañ, peogwir eo roet deomp evit netra, 'vel ur mousc'hoarzh kinniget a galon vat.

N'eo ket souezhus eta e lakfe an deiz-se daoulagad ar vugale da zispourbellañ. Gwelet a reont stered e pep lec'h, er gwez sapr hag a-hed ar ruioù hag ivez e daoulagad ar re gozh. Moarvat ne ouzont ket re perak, met tañva a reont al levenez dre ma 'z eont, 'vel un diskan laouen o kanañ en o c'halon. An aelez eo a bourmen ar c'han-se en o c'halon, hag a ra dezhañ bezañ kreñvoc'h bep tro ma sell unan bennak outo gant ur sell laouen. E kalon ar gouel emaint, er gouzout a reont, met piv a lavaro dezho perak ?

Ret e vo dezho gwelet en un tu bennak ur c'hraouig dister, gant ur vamm yaouankik c'hoazh, ha kaer-meurbet, o sellet gant douster ouzh he bugelig nevez-c'hanet ha lakaet ganti war un dornad kolo en ul laouer. Eus ar bugelig-se e teu sklerijenn-gaer an nozvezh-se hag ar c'hoant kanañ a sav e kalon pep hini. Den ne ra trouz koulskoude, ne glever trouz all ebet nemet hini al levenez skañv, ul levenez skañvoc'h eget sarac'h an delioù er gwez en Nevez-amzer. Ha gwir eo : gant ar bugelig-se e teuio dizale kaerder an Nevez-amzer e pep-lec'h, rak e anv a zo ur bromesa, e anv eo "ar peoc'h !"

AN ENOR PAEAÑ TAILHOÙ

Paol Mingant

Tremen miz goude m'edo kroget barrad fulor ar jiletennoù melen ne weler ket c'hoazh diwan ur gwir boell politik a-ziwar an azgoulennoù liesseurt hag an dislavarioù eztaolet amañ-ahont. Evel-se e teu a-wel evel e Penn Ar C'hleuz e Brest ar youl lakaat sevel ar RIC, referendom a intrudu keodedel, a zegasfe an tu d'ar geodedourien o unan da ginnig danvez lezennoù pe da votiñ anezho, evel ma vez graet e Suis. Padal e Kuzul Rannvro Breizh en deiz all e voe straket an daourn gant jiletennoù melen goude respont paotr an RN hepken, da lavaret eo ar strollad o c'houlenn kreñvaat ar galloud aotrouniek kreizennet e Pariz hag o c'houlenn diskar live politikel ar rannvro. Ha pa vo ar rannvro al live poellekañ evit kas da benn vat diskoulmañ ar frailhoù tiriadel, gant ma vo deroet an emrenerezh politikel hag arc'hantel dezhi. Eus an tu all e vez klevet ivez amañ-ahont ar rebech ouzh an deputeed bezañ paeet re d'an ampoent m'emañ un toullad maered ha kuzulerien gêr o reiñ o dilez. Koulskoude gopr naet keidennek un depute zo bremañ 5632,92€ ar miz, da lavaret eo a-boan uheloc'h eget gopr keidennek sternidi an embregerezhioù boutin. E mod all, eus un tu e c'houlenner kreñvaat ar servijoù publik lec'hel pa nac'her paeañ taosioù eus an tu all.

Koulskoude e c'hell emsav ar jiletennoù melen bezañ pozitivel-tre ma kas da zonaat ar preder en-dro da dalvoudoù an demokratiezh hag ar riegezh pobl. N'eo ket fall teurel ur sell ouzh an diazezoù bet pleustret diwar skiant-prenañ gant ar sistem demokratel kentañ e Aten[1]. Aze e vo kavet danvez preder en-dro da statud an dileuriad koulz ha talvoudegezh an tailhoù. Dre ma c'helle pep hini eus ar geodedourien, paour pe binvidik, bezañ dilennet dre tennañ d'ar sord e voe ijinet ar misthos, un digoll roet evit gellet bezañ perzh en emvodoù. Un diazez demokratel eo an digoll-se, hogen hiziv an deiz gant an trabasoù a-bep seurt o kouezhañ war choug an dileuridi, hag ar vaered paneveken, e vefe ret ledanaat ar mennozh ha neveziñ da vat statud an dilennad. Evit a-sell an tailhoù avat e voe savet al litourgia. Bep bloaz e voe dibabet gant an arkonted, renerien dilennet anezho, e-touesk ar geodedourien binvidikañ ar re a vo karget da arc'hantañ ar raktresoù publik da zont. Un enor e oa bezañ dibabet da baeañ tailhoù. Kollet eo al liamm war-eeun-se etre ar pezh a baeomp hag an implij publik eus hon arc'hant. Ha kalz ac'hanomp zo deuet da vezañ bevezerien traken prest da hegasiñ an aotroù-maer trapenn da gement disterach en-dro dezhañ Ar jiletennoù melen ne nac'hont ket an tailhoù met embann a reont o disfiz e-keñver an implij anezho. Ur mod pleustrek da zegas ster da asant an tailhoù a vefe lakaat pep hini da sevel ur drevezadur eus implij an arc'hant publik : "da betra e rankje va skodenn servijout ?", kentoc'h eget ur renta-kont eus budjed ar stad na vez lennet gant den. E-se, ha ne vern war pe du ez afe o raktres, e vije merzet buan na pegen luziet eo an afer.

Un tem all c'hoazh tennet eus arnod Aten zo skoueriusted an dilennidi hag ar geodedourien. Unan eus kleñvedoù grevusañ ar sistemoù demokratel a-vremañ eo tech dileuridi zo d'en em servij ha n'eo ket servij. (afer A. Masson e Brest e-mesk un toullad skouerioù all, siwazh).

E Aten e voe ijinet ar c'hastiz a skarzhidigezh eus ar geoded betek 10 vloaz pe zoken an emlazh publik evel evit Sokratez. Mar kavit ur mennozh bennak evit treuzfurmiñ e spered lod ar steuziadur hag an optimizadur fiskal e enor ha lorc'h paeañ tailhoù er vro...

(1) evit 1/3 eus ar boblañs hollek hepken.

Testeni evit ul labour Master war ar brezhoneg

Evit ma labour Master war ar brezhoneg e klaskan familhoù brezhonegerien (da lâret eo an tad ha/pe ar vamm) o deus choazet chom hep skoliata o bugale en un hentenn vrezhonek (forzh pehini e vefe), peotramant o defe lamet o bugale eus un hentenn vrezhonek (forzh peseurt abeg a vefe gante). Pal ma enklask a zo kompren abalamour da betra o deus choazet kement-se, peseurt choazoù deskadurezh o deus graet neuze, ha peseurt strategiezh o deus lakaet e pleustr (pe bas) evit treuzkas ar yezh d'o bugale. Ma c'hallit sikour mod pe vod, trugarez da zont e darempred ganin : ***siberil.dewi@yahoo.com***

Gant al lennerien

"NI EO AR BOBL"

"Aktourien nevez, deuet diwar wel eus a neblec'h o deus aloubet an dachenn bolitikel ha sokial : ar Rochedoù Melen.
En ur gevredigezh c'hall, badaouet gant degadoù a vloavezhioù strizhentez, dic'hoanaget gant an dismantroù hag ar c'hiladennoù war an dachenn sokial, emsav ar Rochedoù Melen en deus sonet ar galv sokial ha roet an arsav kentañ d'ar politikerezhioù renet gant ar galloudoù lec'h oc'h lec'h o kas da gresk ar baourentez ha d'an diempradur sokial.
An emsav-se a gustum kendivizout, kinnig hag ober. D'ar galloud jupiterian a-blom, da galloud an dileuridi e lak en ur geñver an demokratelezh a-blaen :
Ar Rochedoù Melen a stank an hentoù o nac'h kement daspunadur politikel a zo par, en ur mod, d'ar re-zilarek e 1792-1794, d'ar stourmerien sitoian e 1848, d'ar gomunarded e 1871 ha d'ar sindikalisted diveliour da vare deroù an 20vet kantved. Lod, leun a ziskred, o deus dibabet lakaat ar pouez war an abadennoù gouennelouriezh, islamofobiezh pe reizhelouriezh o deus brizhet un tamm an emsav-se.
An tu dehou pellañ, gant spi atav, en deus klasket lakaat e vailh war an emsav.
Ur roched velen eus ar Vaucluse, pedet en un abadenn dele, en deus bet lavaret e-se kaout c'hoant lakaat ar Jeneral De Villiers e-plas Macron hag ar ret hervezañ da chaseal ar repuidi...
En ur Frañs e-lec'h m'he deus bet Marine Le Pen betek 34% eus ar mouezhioù en dilennadegoù ziwezhañ, en ur vro e-lec'h m'eo ken don ar gwall zisparti gouennelour, penaos e c'hellfe un emsav ken ledan, savet ha gwriziennet e ken nebeut all a amzer, chom diseblant d'ar prezegoù leun a gasoni hag a zisparti strilhet gant an tu-dehou pellañ hag ar politikerezhioù lakaet er pleustr ?
E kement emsav a-vostad e teu war wel klemmoù ha stummoù bezañ diazezet war imbroud bouc'hed ar pec'hedoù (amañ ar repuidi).
D'hor soñj ez eo en ur vezañ an holl asambles e c'hellint bezañ kaset war o c'hiz.
A-bouez bras eo eta e chomfe an emsav war e lerc'h kreiz : kenskoazell, justis sokial ha demokratelezh."
"Glas o c'henoù, burluet ha sabatuet, an addisplegerien hag ar gazetennerien a sav goulennoù ouzh ar sitoianed reveulzet, a-wechoù war un ton gourdrouz : " Piv oc'h 'ta ?" "Petra ho peus c'hoant ?"
Santout a reer mat o deus poan da gompren ar respontoù a ra outo ar Rochedoù melen en tu all da nac'h an taosoù : "Ni eo ar bobl", "Ar pezh hon eus c'hoant ? Pep tra ha diouzhtu kerkent !"
Anat eo ez eo re evit ar re hag a soñj dezho "en o flaended" ez eo bet savet ar Barisianiz mintin abred d'ar 14 a viz Gouere 1789 en ul lavaret " Sell'ta ! Ha ma 'z afemp da lakaat an arigrap war ar Bastille ha da ziskleriañ ar Republik !".
Evit an dud "eus an dibab" hag a zo ar galloud ganto, an dud vunut a zle chom en o flas hag ar pezh n'oufed ket meizañ a zo oc'h en emgavout.
Un aktour politikel ha sokial nevez a zo nevez-c'hanet hag a gred reiñ da c'houzout e domani reizhlezennel : pobl gopridi ar prevez hag ar publik, ar re zilabour, ar retretidi, ar re yaouank, an embregourien paour...
Gwisket en deus ur roched velen, krouet e dachennoù kendivizout ha divizout, mont a ra en-dro diouzh e zoareoù dezhañ ha gant al lusk a zere outañ."

Troet diwar raklavar "Gilets Jaunes" Des Clefs pour comprendre 09/12/2018 Ed. Syllepse

jakez.kroc.henn@gmail.com

CELTIC HAPPY AWARDS - 2018 !

Ar Bed €uropat a zo war hent bras an dieubidigezh a-drugarez d'ar reveulzi niverel !
Er bed-se eo mestr pep hini war e ved, war "e-smart-phone". Da bep hini da lakaat war wel talvoudegezh ha gwirioù hor sevenadur keltiek. Da bep hini da lakaat war-sav e vedig.
Evit mont pelloc'h ganti e kinnig Keltik-Asso18 ha Skourr-Breizh deoc'h kenstrivadegoù war bed ar Gelted !
A-drugarez d'an "Triskell" e vez kinniget tri zra disheñvel ha dedennus evit brudañ sevenadur ar broioù keltiek. Ar sevenadur a dalvez ivez da skrivañ en ur yezh keltiek pe e "Breizh-Veureg" !.
Padal eo dav lavaret eo Alba, pe Bro-Skos, ar vro-bedet, evit 2018.
Savet hon eus kenskrivadegoù "LAOUEN" peogwir eo ar pal klask gouzout muioc'h ha gwelloc'h diwar-benn hor sevenadur keltiek. Splujet omp en ur bed nevez abaoe (2001/IX/11.) penn kentañ ar c'hantved ! Setu dav eo da bep hini lakaat war-sav reolennoù nevez a glot mat gant ar mare-mañ. E-giz kustum e vo dav adwelout an talvoudegezhioù-se tro dro 2033.

Ar genstrivadeg kentañ a zo troet war-zu ar c'hanaouennoù. War dachenn ar muzik eo dav kemer un "ton" keltiek. Peogwir eo Bro-Skos a zo pedet, eo gwelloc'h kemer un ton eus ar vro-se ! Padal eo dav gouzout e vo priziet ar ganaouenn war an destenn nemetken. Tu zo liammañ an destenn gant touristelezh pe sevenadur Bro-Skos, evel-just !
An eil kenskrivadeg a zo troet war-zu ur veaj gwir, pe unan ijinet, e Bro-Skos. Un digarez da c'houzout hiroc'h diwar-benn hon c'humuniezh keltiek..
An trede kenskrivadeg a zo evit ar stalioù o deus aozet ur WEBSITE evit an ostizien eus teir bro keltiek, da nebeutañ...

Ar c'henstrivadegoù 2018 a vo echuet er fin ar miz !
Setu poent bras eo kas testennoù "LAOUENN" eus da veaj pe da ganaouenn diwar-benn Bro-Skos. Setu, tud yaouank, dindan 36 vloaz, ganet gant ar bed niverel, kas deomp da bennad skrid laouen, ar buanañ ar gwellañ...

asso@keltik.bzh

Gi-Fañch.Keltik.

Sant Segal : Staj dañsoù Bro Gastellin

D'ar sadorn 5/01/2019 ; 2e – 6e ; Sal Ar Galon : Staj dañsoù Bro Gastellin - Mod kêr ha mod diwar ar maez. Lañs a vo roet d'an dañserien gant 5 strollad sonerien ha kanerien
Kenaozet gant : Alc'houederien Kastellin ha Strollad Dañs Plijadur, Sant Segal
Skodenn 3 € - Enskrivadurioù :
René-Yves MERDY : 02 98 86 29 92 pe : br.merdy@orange.fr

Radio Naoned

Keleier fresk a zo gant Radio Naoned : Berzh a ra ar c'houlzad arc'hantaouiñ bet lañset ouzhpenn 2 viz 'zo bremañ. Tizhet ez eus bet tost 20% eus ar sammad-pal. Ha n'eo ket echu ar jeu c'hoazh. Reiñ a c'hellit ober c'hoazh dre al lec'hienn Helloasso, o klask warni *Radio Kerne*.
Chekennoù a c'heller kas ivez. Dav eo ober ar chekenn war anv "Radio Kerne." Na zisoñjit ket menegiñ ho taveennoù post ma c'hello skipailh Radio Naoned kas deoc'h testeni ar roadenn, deoc'h da gaout un distaol war ho tailhoù.

Radio Naoned 2 bis alez henri farman 44800 Sant-Ervlan
07 66 14 35 68

Dorioù digor war ar soubidigezh e Skolaj Diwan Ar Releg :

"Aozañ a raio Skolaj Diwan ar Releg-Kerhuon un emvod da ginnig ar Skolaj d'ar Sadorn 12 a viz Genver, etre 9.30 hag 11.00 : un doare da zizoleiñ al lec'h, ar bedagogiezh, ar skipailh hag ar skolajidi. Gweladenn hentet digor d'an holl.

Skolaj Diwan - straed Gay-Lussac
29480 LE RELECQ-KERHUON
02.98.30.56.83 - skolaj.ar.releg@diwan.bzh".

Marvailhus e Karaez

Programm gouelioù Fin ar bloaz kêr-Karaez eo "*Marvailhus*." D'ar Sadorn 22 a viz Kerzu, 5e30 - 6e30, e vo eus an abadenn anvet "Mobile Homme", kinniget gant Trans Express. Tud arbennikaet war war an abadennoù bras eo.
Ganto e vo kreizker Karaez a-bezh a vo treuzfurmet... Kregiñ a raio an abadenn gant un dibunadeg o loc'hañ eus plasenn Verdun, da vont betek hini Park ar foarioù. War homañ e krogo tud Trans Ewpress da nijal e oabl karaez!
Un abadenn vammus evit an holl, bras ha munud !

Gant *Drig*

Nullañ a ra Macron kresk an taosoù war an dour-tan

Ya !, Sizhunieg
Journal hebdomadaire Nº 706
du Vendredi 21 Décembre 2018
1,5 € an niverenn / le nº
66 € ar bloaz / l'année
N° CPPAP : 0622 C 86790
embannet gant / édité par :
Keit Vimp Bev, 29520 LAZ
02 98 26 87 12
Rener embann / Dir. publication :
Y-F. Jacq, yf.kvb@orange.fr
Kenurzhier / Coordinateur :
Y-F. Jacq, yf.kvb@orange.fr
Maketenniñ / Mise en page :
G. Paveg, gwennole.kvb@orange.fr
Koumanantoù / Abonnements :
M. Gallais, keit-vimp-bev@wanadoo.fr
Moulet gant / Impression :
Le Télégramme, 7 voie d'Accès au Port, BP 67243 – 29672 MONTROULEZ/MORLAIX Cedex
Ar pennadoù sinet ne engouestlont nemet kiriegezh ar re o deus o skrivet.

KANAÑ HA SKOAZELLAÑ

Krouet he deus Jacqueline Cras al laz-kanañ "Chantaccord" ha skoazellañ a reont kalz an dud tro-dro dezho, e kreiz-Breizh.

He zad a sone gant an akordeoñs. Hag hi he deus graet kement all, gant un akordeoñs diatonek, diwezhat a-walc'h "N'em eus ket tennet gounid eus ar pezh a rae ma zad" emezi gant un tamm keuz. Seniñ a rae gant ur gamaladez, Patricia Postolec. E 1998 he deus bet c'hoant mont pelloc'h ha krouet "Chantaccord", – unan evit degas soñj eus an akordeoñs, an eil evit ober meneg eus an akordeoñs – ha loc'het e Plounevezel. 7 ezel en deroù, 40 bremañ. "N'ez eomp ket pelloc'h eget 40 rak n'eo ket aes merañ ur strollad brasoc'h." a zispleg-hi. Deus ar c'humunioù tro-dro, Kleden, Kerglov, Sant Hern, Poullaouen, Karaez, An Uhegoad, Duod e teuont holl da Blougernevel, e ti ar c'harter, bep lun noz evit pleustriñ. Kozh int, evit ar braz anezho, met an holl a-youl-vat ha zoken ar sonerien gitar a vez ganto, Bernard Moline ha Michel Raoul, ha betek Michell Le Gall, paotr an harmonika.

Danvez poblek

Adalek ar penn kentañ e kanent kanaouennoù poblek, holl asambles, hep ma vefe kaoz a rannañ an dud hervez uhelder o mouezh. Aet int goude war ar c'hanaouennoù martoloded, war ar pezh a blij d'an dud klevet pe ganañ, evel "Verdun" gant Michel Sardou, "Nuit et Brouillard" gant Jean Ferrat, "Emmenez-moi" gant Charles Aznavour. En holl zo 90 kanaouenn war o listenn.

Pelloc'h eget kanaouennoù brudet ar strollad - "C'est l'espérance" gant Guy Beart pe "La fille du marin-pêcheur gant Jaffres – e vestroniont bremañ. Da ziwezhañ int kroget da bleustriñ war "Dès que le vent soufflera" gant Renaud.

Lakaat buhez

E ti ar re gozh e vezont klevet kalz. En Ehpad-où, betek 15-20 gwech ar bloaz, e-pad 3 eur, dre vras, amzer kas da benn ur 25 kanaouenn bennak.

Ha pladennoù o deus graet da heul. Gant an hini deuet er-maez e 2010 o deus gallet reiñ betek 5000 € d'ar MAS e Karaez evit paeañ ul lodenn eus ar frejoù a ya da sevel ur sal "Snozelen" evit an dud liesnammoù. A-drugarez d'an eil pladenn, e 2016, o deus skoazellet raktresoù eus ar vro : "Pas à pas, pour Lea" eus Poullaouen, "La Gourinoise" eus Gourin a zo o paouez reiñ 27000 € da ospital Karaez evit sikour sevel un "Unité de soins palliatifs" War se e oa 1500 € roet ganeomp." eme an hini a zo e penn ar c'han. Sikouret o deus ivez nevez zo ar MAS e Rosporden, Ehpad-où Plonevez ar Faou ha Kastell-Nevez ar Faou...

EVIT BROUDAÑ

Ur gevredigezh skoazellet gant ar Rannvro evit sikour ar marc'had bio e Breizh eo IBB. Evit sikour ar broduerien a zo e Breizh o deus krouet ur merk ispisial, Be Reizh, a zo o paouez lidañ he daou vloaz.

Deus un tu zo deus an IBB, 8 den implijet staliet e Roazhon, karget da harpañ bed ar bio e Breizh. 2 implijiad all a zo o labourat war an dachenn, e liseoù labour-douar, er Rheu, e-kichen Roazhon, hag e Susinio, nepell eus Montroulez. Skoazellet int gant ar Rannvro (38 %) met ivez gant an DRAF (Ministrerezh al labour-douar, evit 45 %), gant ti-kêr Roazhon, Agrimer, departamant Il-ha-Gwilun... Goude daou vloaz preder, un

enklask e-touez 750 bevezer o tiskouez e oa chalet 93 % gant beveziñ produioù bio, e oa bet roet lañs d'ar merk e 2016. Evit poent zo 11 stal bodet dindan an titl-se, 200 produ, pep hini o treuzfurmiñ produioù bio, naturel, breizhat, e danvezioù all, pe e vefe skornennoù evel Jampi pe e vefe laezh e Ploue, pe c'hoazh yaourtoù evel ma ra ar c'houblad Lagrange, er Grand Fougerais, e-kichen Roazhon. Reishoc'h e vefe bet lâret "evel ma rae" rak adprenet eo bet o stal e miz Here 2018 gant an embregerezh Henaff eus Pouldreuzig a felle dezho ledanaat o c'hinnig-produ.

Ahelioù

Evit bezañ degemeret dindan al logo Be Reizh e rank ar stalioù diskouez int troet gant ar bio, da vat. Ur garta o deus, o pouezañ war ar postoù labour treuzfurmiñ a rank bezañ lec'hiet e Breizh, ouzhpenn dezho kaout pourvezerien oc'h ober heñvel. Ouzhpenn da se e rank ar stal a-bezh bezañ troet war ar bio ha n'eo ket ur produ hepken.
D'ar 26 a viz Du e lident o daou vloaz, e ti ar re Lagrange, dres, hag e tegemerent ur stal nevez, Gaspard Fourchette.
Seurt emvodoù a dalvez dezho da vrudañ o stalioù met ivez d'en em stummañ, an eil egile.

Bleunioù gant Joseph Tanguy

GWENNIG

• **Anv gallek :** Tabouret des champs, Herbe aux écus

• **Anv latin** : *Thlaspi arvense*

• **Uhelder** : 0,20-0,50 m

• **Bleunioù :** Gwenn int, bihan, adalek miz Mae betek miz Gwengolo, dezho 4 fetalenn e stumm ur groaz.

• **Perzhioù** : Ur blantenn-vloaz eo a ra he mad eus ar parkoù gounezet, eus ar fraostoù, an atredoù. Glas-kaol eo an delioù, pebeilet, dantek, lufrus, 2 skouarn begek dezho o vriata ar c'horz kognek. C'hwezh an ognon a zo un nebeudig ganto pa 'z int breset. Tanus int. Pladet ha rontaet (heñvel ouzh pezhioù moneiz, alese an eil anv galleg) eo ar c'hlor, gronnet gant eskelligoù hogozik treuzwelus (pa 'z int sec'h) a 'z a war-zigor en nec'h. Gell-du, ront ha rizennet eo an had.

• **Implij** : Mat eo an delioù poazh pe griz er salad, ur blaz dambikus dezho. An had int a lak blaz war ar boued. An eoul-gwennig (diwar ar c'horz hag an delioù) a veze graet gantañ gwechall el lampoù evit goulaouiñ.

LANWENN HUON

Gwechall e oa plac'hig o teskiñ aketus e kreiz Breizh. ha bremañ maouez an embann hag an arzoù, e Pariz. Dalc'het ganti he yezh, he c'harantez evit an dud...

Lanwenn, petra eo ho labour, resis, e Pariz ?
Gant daou labour on tapet e gwirionez. Da gentañ e labouran evit ur gelaouenn anvet Critique, a bled gant burutellat levrioù lennegezh ha skiantoù mab-den bet embannet nevez 'zo. Krouet eo bet ar gelaouenn gant Georges Bataille e 1946, hag abaoe ez eus bet un toullad meizerien o skrivañ er gelaouenn (en o-zouez Foucault, Rolland Barthes, Gilles Deleuze...). Va labour er gelaouenn a zo klok a-walc'h : adlenn a ran ar pennadoù, ober a ran war-dro frammañ ha war-dro an darempredoù gant ar mouller. Merañ a ran ar c'houmanantoù ivez.
Va eil labour a zo gant an ti-embann Minuit. Eno ez on e karg (an darn vrasañ eus ma amzer) adlenn levrioù a vez adembannet (war baper pe e stumm niverel) a-benn reizhañ ar vioù-koukoug. Ober a ran war-dro ar c'hengehentiñ ivez un tammig (merañ ar bajenn Facebook hag ar servij evit ar gazetennerien). An daou labour a zo er memes lec'h : e burevioù an embannadurioù Minuit, e Saint-Germain-des-Prés.

Petra eo an alioù a c'hellfec'h reiñ d'an embannerien a bled gant ar brezhoneg e Breizh ?
Me 'gav din e rofen ar memes ali da n'eus forzh peseurt embanner : klask atav embann levrioù a zispak komzoù nevez. D'am soñj eo roll un ti-embann klask mont e-biou ar sevenadur "mainstream" ha kinnig raktresoù divoutin d'al lennerien, mouezhioù deuet a-bell, istorioù ha doareoù da gontañ hardizh. Ur riskl eo evel-just, met evel-se e tifluk arzourien dibar. E-keñver-se, embannadurioù Minuit a zo ur skouer : den ne felle embann Beckett. Jérôme Lindon en deus divizet, daoust d'ar riskl a oa, embann "En attendant Godot". E-kerzh ar bloavezh kentañ ez eus bet gwerzhet 100 skouerenn eus al levr d'ar muiañ. Ha bremañ eo deuet bras spontus brud Beckett.

Petra a welit bremañ en ur mod disheñvel p'emaoc'h o chom e Pariz, o labourat evit un ti-embann gallek ?
Morse n'em eus labouret en un ti-embann e Breizh setu eo diaes din keñverian... Va zad-kozh a oa e penn un ti-embann brezhonek (embannadurioù Al Liamm) a zo meret bremañ gant va eontr ; setu, evel-just em eus bet tro da welet un tamm penaos ez a an traoù en-dro e Breizh (ha moarvat eo un tammig a-drugarez da se on aet etrezek an embann). D'am soñj, n'eus ket kalz diforc'h etre an tiez-embann : bras pe bihan, e galleg pe e brezhoneg, ar pal a zo atav ar memes hini, reiñ da lenn d'al lenner un destenn blijus, kempoell ha kreñv. Tout an embannerien, ne vern o ment a dremen o amzer memes mod : o klask testennoù nevez hag o tourtañ gant ar yezh. Bez' ez eus koulskoude tresoù ispisial da bed an embann e Pariz evel-just. Ur bed bihan eo, an dud en em anavez... Bez' ez eus dalc'h ar prizioù lennegel... tamm-ha-tamm e ran anaoudegezh gant ar bed-se.

Petra a vez graet gant an ti-embann-se ?
Embannadurioù Minuit a embann lennegezh ha skiantoù mab-den. Un istor hir a zo gant an ti-se. Krouet eo bet e pad an eil brezel bed ; un ti-embann dindan guzh e oa. Bez' e oa un ambition" lennegel ha politikel" (embannet ez eus bet ganto levrioù war ar rezistañs, goude-se levrioù o tiskuliañ roll ar stad c'hall e-kerzh brezel Aljeria...). Liammet eo an ti-embann-se ivez gant tout al luskad lennegel anvet "le Nouveau roman" (Robbe-Grillet, Sarraute, Butor...). Evel ma lâren a-raok... Brudet eo an ti-se ivez evit bezañ bet embannet Beckett. War dachenn skiantoù mab-den, ez eus bet ivez kalz testennoù pouezus bet embannet gant Minuit (Bourdieu, Deleuze-Guattari, Derrida...).
Kenderc'hel a ra an ti-embann da zifenn ul lennegezh troet war ar yezh hag a ro kalz pouez da stumm ar skrid. Bez' ez eus e gwirionez ur "merk Minuit" hag ar skrivagnerien a zo lodek en ti-embann-se a vez lakaet da "les auteurs Minuit" (Echenoz, Mauvignier, Toussaint...).

Petra a lak anezhañ da vezañ disheñvel diouzh ar re all ?
Ar pezh am eus displeget a-raok : ur sell ispisial war al lennegezh ha roll al lennegezh. Evit lâret berr ha berr (met simplaat a ran an traoù amañ) : ur pouez bras a zo roet d'ar yezh, d'ar stil, d'an doare da gontañ muioc'h eget d'an istor.

Peseurt skiant-prenet ho peus tapet gant an amzer ?
N'eo ket aes respont d'ar goulenn-se. Evel-just em eus desket kalz traoù gant va labour war un dachenn teknikel (reizhañ, frammañ...). Ar pep pouezusañ evidon eo marteze ar fed bezañ desket penaos eskemm ha kavout un dachenn emglev gant tud disheñvel-tre : skrivagnerien, tud gouiziek, tud a zeu eus metoù liesseurt... N'eo ket atav aes divankañ testennoù tud ampartoc'h egedon war un dachenn, tud koshoc'h, tud gouiziekoc'h... Ret eo kavout an tu, bezañ diplomat en un doare bennak. War dachenn ar ouiziegezh em eus desket kalz ivez hag e kendalc'han d'ober. Evidon eo perzh brasañ va micher : deskiñ traoù nevez, atav.

Pehini eo al liv a blij deoc'h ar muiañ ha perak ?
Techet e vefen da respont da gentañ : glas. Peogwir eo liv ar mor. Peogwir eo liv an oabl pa vez brav an amzer. Met, pa soñjan mat (ha daoust ma lârer n'eo ket ul liv) e larfen : gwenn. Peogwir eo liv ar gouloù. Hini ar c'houmoul (pa vez brav an amzer !). Hini blev an dud kozh (ar re a oar pep tra). Hini ar mor pa vez heol war c'horre...

Petra eo an eñvorenn he deus merket ac'hanoc'h ar muiañ ?
E gwirionez, ne gredan ket e c'hellan komz eus un eñvorenn hepken on bet merket gantañ muioc'h eget unan all... ken niverus int, ha ken espar. Setu, e-touesk re all, un eñvorenn vrav: e Praha (bevet em eus eno 9 miz pa oan war va studi), e miz Du, un abadenn dañs, "Blanche Neige", gant strollad dañs Angelin Preljocaj. Brav-tre e oa bet an abadenn ha digarez em boa bet da vont (rak labourat a raen evit an Institut français d'ar mare-se), goude an abadenn, da gejañ gant Angelin Preljocaj, da weladenniñ kostezioù an Narodni divadlo (ur c'hoariva kaer e Praha), da welet gwiskamantoù an dañserien (graet gant Jean-Paul Gaultier)... ur burzhud e oa. Prennet e oa dorioù ar c'hoariva pa oa deuet ar poent deomp mont kuit, setu hon eus ranket mont er-maez dre dor an arzourien, gant tout an dañserien... er straed e oa sioul pep tra. Erc'h a rae war ar Vltava. Brav e oa. Ha yen. Kavet hon oa bod en un davarn klouar, ur c'hav goudoret eus pep tra (evel ma 'z eus e leizh e Praha) ; ruz e oa divjod an dud, me 'gred e oamp laouen... setu un eñvorenn blijus. Re all a zo, evel-just.

Peseurt lec'h ho pije c'hoant reiñ da anavezout d'ar re all ?
Ul lec'h a blij din kalz eo enezenn Procida, e Bro-Italia, dirak pleg-mor Napoli. Un enezenn vihan eo. N'eo ket an hini brudetañ (Capri a zo kalz brudetoc'h evel-just), met chomet eo an traoù difreuz a-walc'h war an enezenn. An tiez bihan a zo livet (glas sklaer, roz sklaer, melen...) ha ken aes ha tra eo mont da zebriñ pesk fresk en ur porzh bihan, a-dal d'ar mor, e-kichen un den kozh tavedek oc'h evañ e vanne limoncello 'barzh ur werenn vihan. Peoc'hus eo, ha brav. Eno ez eus bet enrollet kalz filmoù ha graet e vez anezhi a-wechoù "l'isola del cinema".

Ha peseurt arzour ?
Kalz arzourien on bamet gante. Graet 'm eus anaoudegezh n'eus ket keit-se zo gant un arzour sinaat dedennus-tre anvet Qiu Shihua. An diskouezadeg am eus gwelet (en ur galerie e Pariz) a ziskoueze taolennoù bras a seblant gwenn-kann er penn kentañ. Met, a-feur ma seller eus an oberennoù, e tizoloer un dremmwel, ur meizad, koadeier, un oabl... Digredus eo. Ur stumm burzhud a zo aze : eus 'pezh a seblante goulo e c'han un istor, ur skeudenn, un donder. Setu petra a c'hellfe bezañ ar varzhoniezh : eus netra lakaat da ziwanañ un dra bennak... Met evit se eo ret kaout pasianted ha chom, didrouz, da sellet, 'pad pell. Eurvezhioù am befe gellet chom da sellet ouzh an taolennoù : brav-tre e oa. Setu un arzour dedennus da zizoloiñ; a gav din. War dachenn al lennegezh, em eus lennet n'eus ket keit-se zo, testennoù gant Robert Pinget. Liammet e oa d'an "Nouveau Roman" met lesket eo bet a-gostez un tamm goude-se... Koulskoude ez eus traoù brav-tre en e skridoù ("Quelqu'un" da skouer). En un doare klaseloc'h, on plijet-tre gant Duras (adlennet am eus "La Maladie de la mort" un nebeud devezhioù zo. Kaer eo). War dachenn ar sinema, e plij din kalz Antonioni ha Kieslowski... Ma, paouez a ran amañ rak komz a rafen e-pad eurvzhioù eus an arzourien on sot gante !

Peseurt sonerezh a blij deoc'h selaou p'emaoc'h ho-unan ?
Ah ! Ur respont souezhus ez an d'ober : pa vezan va-unan e plij din kalz selaou kanoù relijiel ortodoks eus Bro-Rusia ! Ne ouezan ket dres perak : ar mouezhioù, ar yezh, al lusk... kaer eo, diamzeriet... evel pa vije ur son deuet eus ul lec'h pell, hep amzer. Distanet e vezan goude-se. A-wechoù ivez e selaouan ivez selaou sonerezh klasel pe opera (er mare-mañ Orphée et Euridyce gant Gluck : aet on da welet un abadenn dispar en Opéra comique un nebeud sizhunvezhioù zo hag un tamm sorc'hennet on gant ar muzik-se bremañ ! (Kaout a ra din ez eo posupl gwelet an abadenn war lec'hienn Arte evit ar re a vefe dedennet...)

Peseurt kalite a blij deoc'h ar muiañ en un den ?
Me 'gred eo an onestiz. Plijout a ra din an dud "gwir". Ar fent a zo pouezus ivez ; an dud gouest d'ober goap oute o-unan a gavan plijus, rak gouest int da gaout ur sell distag dioute o-unan, ur stumm uvelded eo a blij din kalz. Met, e gwirionez, an dud a blij din, a blij din abalamour d'o c'haliteoù hag d'o sioù. Bez' ez eus un dra tener, ha brav, en traoù dibarfed. Me 'gred eo ret asantiñ ar fed ez eus ennomp holl gwanderioù. Kizidik on da breskter an dud...

Da beseurt goulenn 'ho pije c'hoant da respont "*Ya !*" ?
Kalz goulennoù a zeu d'am spered. Met ma vez ret din dibab unan (toud an dud a vo a-du ganin, 'vint ket?) : "Ha skarzhet e vo Trump eus ar galloud en dilennadegoù dazont er Stadoù-Unanet ?"